

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

**Komentovaný překlad odborného textu z oblasti
environmentalistiky**

Translation of a technical article about environmental studies with
a comment

Комментированный перевод научного текста из области
энвайронменталистики

Vypracoval: Michal Šťastný

Vedoucí práce: doc. Mgr. Jitka Komendová, Ph.D.

2020

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a uvedl všechny použité prameny.

V Olomouci, 23. 6. 2020

Podpis

Děkuji doc. Mgr. Jitce Komendové, Ph.D. za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla.

Podpis

Obsah

ÚVOD.....	5
1 Teoretická část	6
1.1 Funkční styly.....	6
1.1.1 Odborný styl.....	6
1.1.2 Administrativní styl.....	13
2 Překlad nařízení.....	16
2.1 Překladový komentář.....	36
2.1.1 Transkripce.....	36
2.1.2 Kalkování	37
2.1.3 Větněčlenská záměna	37
2.1.4 Změna slovosledu.....	38
2.1.5 Generalizace	39
2.1.6 Změna gramatického statusu větných konstrukcí	39
2.1.7 Spojení větných celků	39
2.1.8 Rozčlenění větných celků.....	40
2.1.9 Multiverbizace.....	40
2.1.10 Univerbizace	41
2.1.11 Záměna gramatických kategorií	41
2.1.12 Záměna slovních druhů	42
2.1.13 Kompresa	43
2.1.14 Dekompresa.....	43
2.1.15 Antonymický překlad.....	44
Závěr	45
Резюме	47
Bibliografie.....	51
Příloha č. 1 – originální text.....	55
Příloha č. 2 – Glosář	81

ÚVOD

Předmětem této bakalářské práce je komentovaný překlad odborného textu z oblasti environmentalistiky. Konkrétně se jedná o překlad „*Vodní strategie Ruské federace na období do roku 2020*“, jež je doplněn komentářem a rusko-českým glosářem vybraných termínů. Jelikož se jedná o vládní nařízení, daný text můžeme zahrnout taktéž do stylu vyššího administrativního. Vzhledem k obsahové náročnosti textu byly k překladu vybrány pouze některé kapitoly, kompletní verze textu je k dispozici na stránkách Ministerstva životního prostředí Ruské federace (<https://www.mnr.gov.ru/>).

Dané téma jsem si vybral především z osobního zájmu o oblast environmentalistiky, jelikož téma životního prostředí mi je blízké již delší dobu. Na střední škole jsem studoval obor „Ekologie a ochrana životního prostředí“ a považoval jsem za vhodné uplatnit některé získané znalosti při překladu daného textu. Dalším důvodem byl rostoucí zájem o téma životního prostředí, a to jak mezi odbornou, tak mezi širokou veřejností.

Hlavním cílem této bakalářské práce je vytvoření adekvátního překladu odborného textu, a to z ruštiny do češtiny. Jako další cíl bylo vymezeno zpracování teoretické části, rusko-českého glosáře vybraných termínů a terminologických spojení z daného textu a komentáře s překladatelskými transformacemi, které budou použity v průběhu procesu překládání textu.

Tato bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části vymezíme funkční styly s podrobnějším zaměřením na odborný styl. U něj se zaměříme na jeho charakteristiku s detailnějším popisem jeho syntaktických a lexikálních rysů a jako příklady poslouží slovní spojení či věty přímo z textu „*Vodní strategie*“, kterými se pokusíme dokázat, že se jedná o odborný styl. Jak už bylo řečeno, jedná se o vládní nařízení, tím pádem podrobněji vymezíme taktéž administrativní styl a uvedeme jeho typické rysy, které se budeme snažit ukázat na příkladech daného nařízení. V této části práce bude čerpáno především z české a ruské odborné literatury.

Praktická část práce bude tvořena přímo překladem daného odborného textu, a taky komentářem s příklady překladatelských transformací, jež budou použity v průběhu procesu překládání daného nařízení. Práce bude doplněna dvěma přílohami, a to rusko-českým glosářem vybraných termínů z daného textu a taky originálem daného nařízení.

1 Teoretická část

1.1 Funkční styly

Obecně rozlišujeme 5 základních funkčních stylů: hovorový, administrativní, publicistický, odborný a umělecký. Jak uvádí M. Čechová (Čechová 1997: 9), „*jazykový styl je způsob cílevědomého výběru a uspořádání (organizování) jazykových prostředků, který se uplatňuje při genezi textu; v hotovém komunikátu se pak projevuje jako princip organizace jazykových jednotek, který z částí a jednotlivostí tvoří jednotu vyhovující komunikačnímu záměru autora.*“

Text „Vodní strategie“ můžeme zařadit do stylu odborného + vyššího administrativního, proto se dále budeme soustředit na charakteristiku právě těchto dvou stylů.

1.1.1 Odborný styl

„Cílem odborného textu je podat přesnou, jasnou a relativně úplnou informaci, která má jisté vnitřní logické uspořádání a je zaměřena na pojmovou stránku sdělení.“
(Knittlová 2010: 206)

Charakteristickými pro odborný text je používání termínů, které někdy tvoří až pětinu slovní zásoby odborných textů, dále přesnost, srozumitelnost, odbornost, používání převážně monologické formy, text by měl být neemotivní, tudíž by se neměla objevovat žádná expresivní slova a text by měl být prost konotací. (Knittlová 2010: 206)

Odborný styl má funkci odborně sdělnou nebo vzdělávací. Vyskytuje se převážně v psané, monologické podobě, ale může se objevovat i ve formě mluvené, kam patří např. odborné přednášky a referáty. Ovšem i v tomto případě se jedná o projev, který byl předem písemně připraven, nejedná se o spontánní, improvizovaný projev. Tím si mluvčí ve svém projevu udrží přesnost a jasnost výkladu, což jsou důležité rysy odborného stylu.

Odborné texty bývají často rozděleny na úvod, který má čtenáře motivovat k přečtení textu, vlastní stať a závěr, někdy se vyskytuje i cizojazyčné resumé. Dále v odborném textu často bývají uvedeny odkazy na odbornou literaturu, z níž autor čerpal a většinou je text doplněn poznámkovým aparátem. Pro přehlednost textu je typické

členění na oddíly, kapitoly a subkapitoly, které na sebe logicky navazují. (Čechová 1997: 152–153, 155)

Jak uvádí ruský filozof A. Radugin, pod pojmem „odborný text“ si můžeme představit díla, která pojednávají o vědeckých výzkumech a teoretických studiích a vznikají s cílem informovat odbornou veřejnost a vědecké pracovníky o dosažených úspěších a výsledcích v oblasti vědy a techniky. Předmětem obsahu odborných textů je věda a její fakta, ideje a zákony, objevené či dosažené vědci, a to za pomoci experimentů, pozorování či výzkumů.

Jedním z hlavních rysů odborného stylu je logičnost, která zaručuje, že text, přesněji řečeno výsledek autorova zkoumání, bude pro čtenáře pochopitelným a přesvědčivým. Jestliže v uměleckém textu se může projevat skrytá logika, podtext či náznak, v odborném stylu je to striktně zakázáno, obsah je vyjádřen bezprostředně v přímém významu lexikálních jednotek. Text musí být pochopen všemi čtenáři stejně, měla by být vyloučena možnost odlišného pochopení či nepochopení textu, autor by měl brát ohled na užití správných pojmů. (Radugin 2004: 114–115)

Odborný styl můžeme rozdělit na mnoho druhů žánrů a podstylů podle toho, na jakou oblast je text zaměřen a komu je určen. A. Radugin (Radugin 2004: 118) vymezil následující rozdělení odborných textů:

- 1) **odborně-přírodovědecké**, které zahrnují přírodní vědy jako matematiku, fyziku, chemii, ekologii atd.
- 2) **odborně-humanitní**, které zahrnují oblasti jako filologie, sociologie, politologie atd.
- 3) **odborně-technické**, které zahrnují např. hydrauliku, teoretickou mechaniku atd.

A. Radugin (Radugin 2004: 118–119) uvádí ještě další dělení podstylů a žánrů odborného stylu podle různých kritérií, mimo jiné podle účelu a adresátu. Uvedeme alespoň některé z druhů dělení:

a) vědecko-odborný – styl, který je určen úzkému kruhu specialistů, jehož cílem je seznámit odborníky s novými úspěchy. Jedná se např. o diplomovou práci, monografii, článek či referát. Ačkoliv např. diplomová práce nemusí přinášet nové poznatky, autoři si v procesu práce osvojují odborný styl řeči právě ve vědecko-odborném stylu tak můžeme nejzřejměji pozorovat typické rysy odborného stylu.

b) vědecko-učební – styl, který není zaměřen na odborníky v dané oblasti, má za cíl vzdělat příjemce daného textu, můžeme sem zahrnout např. učebnice, učební pomůcky. Úroveň odbornosti záleží na tom, komu je daný studijní materiál určen (žáku základní školy, střední školy či vysoké školy).

c) populárně-naučný – taktéž není adresován odborníkům v dané oblasti, ale širší veřejnosti. Hlavním cílem textů daného stylu je seznámit čtenáře s poznatky či problematikou, a to formou, pochopitelnou širší veřejnosti. V populárně-naučném stylu se objevují rysy stylu publicistického, jedná se např. o črtu, přednášku, článek, časopis.

d) odborně-informativní – jejich cílem je poskytnout krátký přesný popis určitého výzkumu. Můžeme sem zahrnout např. referát, anotace či teze.

V literatuře odborného stylu je důraz kladen především na obsah informace, kterou musí překladatel přesně předat bez jakýchkoliv odchylek od originálu. Důležitou roli hrají termíny, ty jsou typické právě pro odborný styl, v menší míře se vyskytují i ve stylu publicistickém a administrativním. Významový obsah termínu je úzký a konkrétní. Při překladu odborného textu by měla být zachována přesnost a srozumitelnost originálu. (Žváček 1995: 14–15)

Překladatel používá v průběhu překládání různé překladatelské transformace, přičemž výsledné překlady stejného textu se od sebe můžou u každého překladatele trochu lišit. Důležité však je, aby byl zachován hlavní smysl překládaného textu, tzv. invariant informace, tedy obsah, který musí mít ve všech variantách překladu stejný význam. Proto je klíčové, aby překladatel pochopil obecný smysl textu, který překládá, a následně jej převedl do druhého jazyka. Překlad by měl u čtenáře vyvolat stejné reakce, jako originál. (Žváček 1995: 22)

1.1.1.1 Termíny

Jedním z typických rysů odborných textů je častý výskyt termínů, jimiž jsou některé texty tvořeny až z jedné pětiny. Termíny se hojně vyskytují taktéž v textu „Vodní strategie“, přičemž časté jsou zde termíny z oblasti ekologie a životního prostředí (*водный объект, загрязняющие вещества, сточные воды, грунтовая вода* aj.), technické termíny (*очистные сооружения, водоем, нижний бьеф гидроузла, водозаборное сооружение* aj.), termíny z oblasti geologie (*донные отложения, абразия берегов* aj.),

ekonomie (*внутренний валовой продукт, бюджет, инвестиция* aj.), a nechybí ani termíny typické pro styl administrativní (*распоряжение, государственное управление* aj.), jelikož daný text můžeme zařadit jak do stylu odborného, tak do stylu administrativního. Definice podle M. Čechové říká, že „*termínem se z hlediska lexikologie rozumí takové pojmenování, které je v rámci disciplíny jednoznačným pojmenováním pojmu. Jde o pojmenování nociónální, neexpresivní, mající funkci nominální a kognitivní.*“ (Čechová 2008: 218)

Termíny jsou často internacionálního charakteru, přičemž v češtině se někdy vyskytuje jak výraz mezinárodní, tak český překlad téhož pojmu. U přejatých slov platí, že se v některých případech mohou používat obě jeho varianty, např. *export/vývoz, import/dovoz*. Obecně platí, že ve vědecko-odborném textu dáváme přednost výrazu mezinárodnímu. (Kufnerová 1994: 95)

Termíny hrají v odborných textech důležitou roli a někdy je pro překladatele složité přeložit termín tak, aby přesně odpovídal významu originálu. V některých případech se jedná o pouhé překódování z jednoho jazykového systému do druhého (např. *конкурентоспособность – konkurenceschopnost*), ovšem někdy má termín více významů a překladatel musí vědět, který z nich se zrovna hodí do kontextu jeho překladu (např. *сборос – shazování*, ale i *vypouštění*). Někdy se může stát, že termín v jednom jazyce se překládá do jiného jazyku dvěma nebo i více slovy (např. *донные отложения – sedimenty*). (Gromová a kol. 2007: 41, 69)

Mnohé termíny lze nalézt ve slovnících, avšak zejména v oblasti nových nebo stále se vyvíjejících oborů se může stát, že jejich terminologie se ještě nedostala do slovníků a pak je na překladateli, jak určitý pojem přeloží. Může se buď pokusit sám o překlad termínu, anebo jej přeložit opisem, popř. mu může přijít vhod znalost ještě některého jiného jazyka, do kterého nový termín již mohl proniknout. (Gromová a kol. 2007: 71)

1.1.1.2 Syntax odborného stylu

Typické rysy syntaxe odborného stylu pramení z hlavních cílů výkladu odborného stylu, tj. přesně a logicky zformulované věty s jasně daným vztahem mezi nimi. Syntax odborného stylu je obzvlášť složitá, často se vyskytují složitá souvětí. Ta se zde vyskytují ve velmi hojné míře a často převládají nad souvětími jednoduchými. Přesně to můžeme

vidět právě v textu „Vodní Strategie“, ve kterém se vyskytují převážně složitá souvětí, složená z několika vět, z nichž některá jsou složena z více než 60 slov. Taková dlouhá složitá souvětí jsou typičtější spíše pro ruštinu, proto při překladu do češtiny bylo v některých případech potřeba rozdělit souvětí na víc jednotlivých vět. Předávané informace jsou ve větě značně zhuštěny a je užíván výhradně spisovný jazyk. Často se v odborném textu objevují spojky, které textu dodávají odbornost (Gvozděv 1965: 217–218), např.:

*В результате осуществления указанных мер будут достигнуты высокие стандарты жизни населения **посредством** улучшения качества окружающей среды и экологических условий.*

Kromě toho se v ruštině v textech odborného stylu objevují i slova, která se vyskytují na začátku samostatné věty a vyjadřují návaznost na předchozí jsou svým významem velmi blízká spojkám. Patří k nim slova *поэтому, “оттого, тогда, при этом, затем“*. (Gvozděv 1965: 218). Můžeme uvést příklad alespoň jednoho z těchto slovních spojení přímo v námi překládaném nařízení:

При этом расширение использования орошаемых земель в агропромышленном комплексе должно осуществляться в приоритетном порядке за счет восстановления и реконструкции...

Ke složité syntaxi odborných textů přispívají i výrazy, které mají význam předložkových vazeb (Gvozděv 1965: 219), např. *в течение, путем, в свете, при помощи* aj.

*Эффективность систем достигается **путем** сопряжения с единой информационно-аналитической системой водохозяйственного комплекса...*

V daném žánru se často objevují přechodníky (hojněji v ruštině než v češtině) a přídavná jména slovesná:

*Настоящая Стратегия определяет основные направления деятельности по развитию водохозяйственного комплекса России, **обеспечивающего** устойчивое водопользование...*

Mnohem častěji, než v jiných stylech se v odborném stylu vyskytuje trpný rod (Gvozděv 1965: 220–221):

В ряде случаев возникновение дефицита обусловлено некомплексным использованием водных ресурсов.

Nesmíme opomenout ani podstatná jména slovesná, která se v textech odborného stylu taktéž hojně vyskytují (Gvozděv 1965: 221):

*В целях **повышения** качества воды в водных объектах, **восстановления** водных экосистем и рекреационного потенциала водных объектов требуется...*

Co se slovních druhů a pádů týče, v odborném stylu v ruštině se nejčastěji vyskytují podstatná jména a genitiv, zatímco v ostatních stylech převládá nominativ. Převaha genitivu se vysvětluje tím, že vyjadřuje podřízenost jednoho podstatného jména druhému a vzájemný vztah mezi nimi. (Gvozděv 1965: 221)

*Обеспечение защищенности населения и объектов экономики от наводнений и иного негативного воздействия вод включает в себя **снижение рисков и минимизацию ущербов от негативного воздействия вод, обеспечение надежности гидротехнических сооружений, регулирование и регламентацию хозяйственного использования территорий, подверженных периодическому затоплению и воздействию других опасных гидрологических явлений, развитие технологий мониторинга, в том числе прогнозирования и предупреждения опасных гидрологических явлений.***

1.1.1.3 Lexikální rysy odborného stylu v ruštině

Jelikož lexikální stránka hrála důležitou roli při překladu textu „Vodní Strategie“, uvedeme alespoň některé typické lexikální rysy odborného stylu, a to především ty, které se vyskytují v textu „Vodní Strategie“.

Jak už bylo řečeno, neoddělitelnou součástí slovní zásoby odborného stylu jsou termíny, které se v odborném stylu vyskytují častěji než v jakémkoli jiném stylu (Radugin 2004: 122) (*абразия берегов, загрязняющие вещества, грунтовая вода* aj.).

V odborném stylu si můžeme všimnout častého používání abstraktních pojmů či předmětů (Rozental' 1974: 33):

*...экономика страны в будущем потребует **увеличения** гарантированного объема водных ресурсов **соответствующего** качества, предназначенных для **удовлетворения** питьевых и хозяйственно-бытовых нужд...*

Jedním z typických rysů odborného stylu je používání *настоящего вневременного*, tzv. nadčasovosti (Kapitánová KSR/7STYL). Konkrétně pro daný text to není až tak časté, jelikož se jedná o Strategii, v níž se především pojednává o tom, jaká je situace momentálně a co je potřeba udělat do budoucna. Ovšem i zde můžeme nalézt příklad *времени настоящего вневременного*.

Большинство водохозяйственных участков на территории Российской Федерации характеризуются высокой степенью загрязнения водных объектов и низким качеством воды.

V odborném stylu se, stejně jako ve stylu administrativním, často vyskytují některé stereotypní výrazy (Rozental' 1974: 33) (*настоящая* *Стратегия*, *состоит из мероприятий* aj.).

V literatuře odborného stylu se často používají různá zkratková slova a zkratky. To stejné můžeme říct i o stylu administrativním, čehož si můžeme všimnout v námi překládané „Vodní Strategii“.

Минприроды России, Минэкономразвития России, Минрегиону России, Минсельхозу России, Минтрансу России, Минэнерго России и Минпромторгу России...

*...площадь наводкоопасных территорий составляет около 400 **тыс. кв. км**, из которых ежегодно затопливаются до 50 **тыс. кв. км**.*

Jedna z dalších charakteristik lexikální stránky odborného stylu je časté užívání podstatných jmen středního rodu, mezi nimiž je mnoho abstraktních slov (*явление, исследование, использование, повышение, сокращение* aj.). Ovšem i u rodu mužského a ženského mají podstatná jména velmi často abstraktní charakter (objem, period, степень aj.). (Radugin 2004: 121)

1.1.2 Administrativní styl

Text „Vodní Strategie“ můžeme částečně zahrnout i do stylu administrativního, jelikož se jedná o strategii Ruské federace. Můžeme v něm najít prvky právního textu, jelikož se jedná o nařízení, podepsané přímo prezidentem Ruské federace, a je adresované zástupcům jednotlivých institucí, především ministerstev. Jedná se tedy o „vyšší administrativní styl“, jelikož je charakterizován „*vysokou mírou závaznosti*.“ (Hoffmannová a kol. 2016: 159)

Uvedeme si proto krátkou charakteristiku administrativního stylu a vymezíme některé z charakteristických rysů administrativního stylu.

Do administrativního stylu můžeme zařadit smlouvy, dohody, vyhlášky, nařízení, zákazy, zákony, žádosti, inzeráty soudní obsílky, upomínky, vyrozumění, výzvy, školní řád aj. (Čechová 1997: 173)

V zákonech, zákazech, vyhláškách apod. není specifikován adresát, jedná se tudíž o nepřímý kontakt mezi adresantem a příjemcem. O přímém kontaktu můžeme mluvit, pokud jde o mluvenou komunikaci (např. porada, zasedání, jednání, nebo komunikace na úřadě mezi úředníkem a občanem). (Hoffmannová a kol. 2016: 160–161)

Většina psané komunikace mezi institucemi a občany je jednosměrná, nepředpokládá se, že občan bude odpovídat např. na zákon nebo oznámení. Ten by měl vzít na vědomí sdělenou informaci a popř. na ni adekvátně zareagovat, např. dostavením se k soudu nebo zaplacením dluhu, pokud je k tomu vyzván. (Hoffmannová a kol. 2016: 161) Taktéž v daném nařízení se nepředpokládá, že jednotlivá ministerstva na něj budou odpovídat, jelikož se očekává, že splní to, k čemu byla vyzvána.

Vyšší administrativní styl má některé společné rysy se stylem odborným. Jde např. o to, že v administrativním stylu by se neměla vyskytovat synonyma, expresivní výrazy a informace je co nejvíce zhuštěná a text musí být srozumitelný adresátovi, aby se předešlo jakýmkoliv nepochopením. Texty mají sdělovací funkci, zároveň mají za cíl zapůsobit na myšlení a jednání adresáta. Námí překládané nařízení má z hlediska administrativního stylu funkci nařizovací, jelikož vláda Ruské federace v daném dokumentu nařizuje jednotlivým institucím, aby splnily předepsané plány.

Administrativní styl se vyskytuje převážně v psané formě, jelikož „*psané texty mají vyšší míru závaznosti a lze se na ně v případě nutnosti odkazovat.*“ (Hoffmannová a kol. 2016: 160) V posledních letech je možné si všimnout přechod k elektronické formě komunikace, v mnohých firmách již převládá tento typ komunikace, jelikož se jedná o rychlejší a pohodlnější způsob. (Hoffmannová a kol. 2016: 161–162)

Co se slovní zásoby týče, v administrativním stylu, stejně jako ve stylu odborném, často převládají podstatná jména nad ostatními slovními druhy (*распоряжение, Стратегия, Концепция, мероприятие, реализация* atd.), poměrně časté jsou taktéž číslovky (v daném textu např. údaje o objemu vodních zdrojů, názvy roků, termíny, lhůty, statistické údaje atd.). (Hoffmannová a kol. 2016: 165) Příklad:

Свыше 72 процентов сточных вод, подлежащих очистке (13,8 куб. км), сбрасываются в водные объекты недостаточно очищенными, 17 процентов (3,4 куб. км) - загрязненными без очистки и только 11 процентов (2 куб. км) - очищенными до установленных нормативов.

Méně časté jsou pak – stejně jako v odborném stylu – slovesa. (Hoffmannová a kol. 2016: 165)

Dalším typickým rysem administrativního stylu je užívání termínů a slovních spojení terminologické povahy (např. *Стратегия, распоряжение, мероприятие, государственное управление, исполнительная власть, федеральный бюджет, концепция, социально-экономическое развитие* aj.), z nichž některé jsou typické právě pro administrativní styl, jiné pochází z některých jiných oborů. Některé z nich mají internacionální charakter (*бюджет, стратегия, концепция* aj.). Často se vyskytují ustálená slovní spojení, charakteristická pro administrativní styl, jako např. *в souladu s, на základě* aj. (Hoffmannová a kol. 2016: 165–166)

Příklad: *Система мероприятий настоящей Стратегии сформирована в соответствии с целями и задачами ее реализации и состоит из мероприятий, направленных на...*

Častý je i výskyt sekundárních přeložek jako *za účelem, s ohledem* apod. (Hoffmannová a kol. 2016: 168), což můžeme názorně ukázat na námi překládaném textu:

Систематизация указанных направлений с учетом анализа стратегий развития отраслей экономики и регионов, исследования взаимосвязей, а также современного состояния и проблем водохозяйственного комплекса позволяет определить стратегические цели развития водохозяйственного комплекса страны.

Na závěr můžeme podotknout např. to, že v administrativním stylu se, stejně jako ve stylu odborném, často vyskytují pasivní konstrukce. (Hoffmannová a kol. 2016: 170)

Настоящая Стратегия разработана в целях водоресурсного обеспечения реализации Концепции долгосрочного социально-экономического развития...

2 Překlad nařízení

VLÁDA RUSKÉ FEDERACE

NAŘÍZENÍ

ze dne 27. srpna 2009 č. 1235-p

(ve znění nařízení vlády RF ze dne 28. prosince 2010 č. 2452-p)

1. Schválit přiložené:

Vodní strategii Ruské federace na období do roku 2020;

plán opatření pro realizaci Vodní strategie Ruské federace na období do roku 2020.

2. Ministerstvo přírody Ruska, ministerstvo ekonomického rozvoje Ruska, ministerstvo regionálního rozvoje Ruska, ministerstvo zemědělství Ruska, ministerstvo dopravy Ruska, ministerstvo energetiky Ruska a ministerstvo průmyslu a obchodu Ruska za účasti jiných zainteresovaných federálních orgánů výkonné moci zajistit realizaci Vodní strategie Ruské federace na období do roku 2020.

3. Federální výkonné orgány, které jsou hlavními vykonavateli podle odpovídajících opatření plánu, vymezeného v odstavci 1 tohoto nařízení, musí každoročně do 1. února předkládat vládě Ruské federace zprávy o výsledcích realizace Vodní strategie Ruské federace na období do roku 2020 a o dosahování cílových ukazatelů.

4. Radit orgánům výkonné moci subjektů Ruské federace při vytváření regionálních programů socioekonomického rozvoje předvídat v rámci svých kompetencí vývoj a provádění opatření, která zajišťují racionální využívání, obnovu a ochranu vodních ploch a jejich vodních zdrojů, prevenci před negativními vlivy vod a rozvoj vodohospodářského komplexu v souladu s Vodní strategií Ruské federace na období do roku 2020 a plánem opatření pro její realizaci.

Předseda vlády

Ruské federace

V. PUTIN

Schválena
nařízením Vlády
Ruské federace

ze dne 27. srpna 2009 č. 1235-p

VODNÍ STRATEGIE RUSKÉ FEDERACE NA OBDOBÍ DO ROKU 2020

I. Úvod

Tato strategie je vypracována s cílem zajistit vodními zdroji realizaci Koncepce dlouhodobého socioekonomického rozvoje Ruské federace na období do roku 2020, která byla schválena nařízením vlády Ruské federace ze dne 17. listopadu 2008 č. 1662-p (dále jen „Koncepce socioekonomického rozvoje“).

Tato strategie vymezuje hlavní oblasti činnosti rozvoje vodohospodářského komplexu Ruska, který zajišťuje udržitelné využívání vod, ochranu vodních ploch, ochranu před negativními dopady vod, jakož i realizaci konkurenčních výhod Ruské federace v oblasti vodních zdrojů.

Tato strategie stanovuje základní principy státní politiky v oblasti využívání a ochrany vodních ploch, vymezuje přijetí a realizaci řídicích rozhodnutí o zachování vodních ekosystémů, které zajišťují největší sociální a ekonomický efekt, a vytvoření podmínek pro účinnou spolupráci mezi účastníky vodních vztahů.

II. Současný stav vodohospodářského komplexu

Ruské federace

1. Využívání vodních zdrojů

Ruská federace patří mezi země, které disponují největšími zásobami vodních zdrojů.

Střednědobé obnovitelné vodní zdroje Ruska představují 10 procent světového průtoku vodních toků (2. místo na světě po Brazílii) a odhadují se na 4,3 tisíce km³ za rok. Zabezpečení vodními zdroji v Rusku činí celkově 30,2 tisíc m³ na osobu za rok.

Vodní zdroje jsou v Ruské federaci rozloženy značně nerovnoměrně. Na osídlené oblasti evropské části země, kde je soustředěno více než 70 procent populace a výrobního potenciálu, připadá maximálně 10 procent vodních zdrojů.

V suchých letech je pozorován nedostatek vody v oblastech s intenzivní hospodářskou činností v povodích řek Donu, Uralu, Kubáně a Irtyše, či na západním pobřeží Kaspického moře.

Potenciál zdrojů podzemních vod na území Ruské federace činí téměř 400 km³ za rok.

Celkový objem zásob podzemních vod, vhodných k využívání (pitnému, užitkovému, výrobnímu a technickému zásobování vodou, zavlažování půd a zavodňování pastvin) činí asi 34 km³ za rok.

Nerovnoměrné je taktéž zabezpečení Ruské federace zásobami podzemních vod, které lze využít k zásobování pitnou a užitkovou vodou. Podzemními vodami, jejichž kvalita odpovídá hygienickým normám, jsou nedostatečně zabezpečeny Murmanská, Kurganská, Omská, Novgorodská a Jaroslavská oblast, některé regiony Archalželské, Rostovské a Tjumenské oblasti či některé regiony Kalmycké republiky a Stavropolského kraje.

V Ruské federaci funguje vodohospodářský komplex, který je jedním z největších na světě a zahrnuje více než 30 tisíc vodních nádrží a rybníků s celkovým objemem přes 800 km³ a užitným objemem 342 kubických kilometrů. Síť vodních kanálů pro přesun vody v povodí a mezipovodí, a taky síť dopravních vodních systémů o celkové délce více než 3 tisíce km umožňují pohyb vody v objemu až do 17 km³ za rok.

Pro zajištění bezpečnosti sídel, ekonomických subjektů a zemědělské půdy před negativními dopady vod je postaveno více než 10 tisíc km hrází a dalších protipovodňových staveb.

Celkový objem odběru vodních zdrojů z přírodních vodních ploch v Ruské federaci činí 80 km³ za rok.

Hospodářství spotřebuje ročně zhruba 62,5 km³ vody.

Více než 90 % celkové spotřeby vodních zdrojů připadá na uhelnou a jadernou energetiku (37 procent), zemědělsko-průmyslový komplex (24 procent), jakož i na bytové a komunální služby (18 procent), těžební a zpracovatelský průmysl (12 procent).

Současný vodohospodářský komplex zcela pokrývá aktuální potřeby vodních zdrojů Ruské federace. Ekonomika země bude v budoucnu zároveň vyžadovat zvýšení zaručeného objemu vodních zdrojů odpovídající kvality, které budou určeny pro uspokojení pitných a užitkových potřeb, jakož i pro využívání v průmyslu, zemědělství, energetice, a pro rekreační účely.

K zajištění tempa rozvoje země v průběhu provádění základních ustanovení této strategie, jak je stanoveno v Koncepti socioekonomického rozvoje, bude potřeba zajistit komplexní řešení řady problémů, z nichž hlavní jsou:

nešetrné využívání vodních zdrojů;

nedostatek vodních zdrojů v některých regionech Ruské federace;

kvalita pitné vody, která je spotřebovávána značnou částí obyvatelstva a neodpovídá hygienickým normám, jakož i omezená úroveň přístupu obyvatelstva k centralizovaným systémům zásobování vodou.

Nešetrné využívání vodních zdrojů

Podíl vodní spotřeby na jednotku hrubého domácího produktu činí v případě Ruské federace asi 2,4 m³/tisíc rublů, což značně převyšuje obdobné ukazatele ekonomicky vyspělých zemí.

Hlavními faktory nešetrného využívání vodních zdrojů jsou:

používání zastaralých výrobních technologií, náročných na spotřebu vody;

vysoká ztráta vody během přepravy;

nedostatečná míra vybavenosti odběrných zařízení evidenčními systémy;

absence efektivních ekonomických nástrojů, které by podněcovaly podniky aktivně zavádět moderní technologie šetrné ke spotřebě vody. Mělo by se jednat o výrobní technologie, systémy opětovného využívání vody či redukci vodních ztrát mimo výrobu.

Objem ztrát vody během přepravy v Ruské federaci činí až 8 km³ za rok.

Více než 4,8 km³ vody se každý rok ztrácí umělým zavlažováním v zemědělství v důsledku nízké technické úrovně a značné míry opotřebování melioračních systémů a vodních děl, kolem 3 km³ za rok, neboli více než 20 % z celkového objemu vody, dodávané do vodovodní sítě, se ztrácí v centralizovaných vodovodních systémech kvůli jejich neuspokojivému technickému stavu.

Mezi problémy využívání podzemních vod patří:

nedostatečně prozkoumané zásoby podzemních vod (v průměru v zemi nepřesahuje 33 %)

nevyužívání zhruba poloviny státem evidovaných prozkoumaných a odhadovaných nalezišť sladkých podzemních vod;

získávání značné části podzemních vod v oblastech podloží, kde nejsou potvrzené zásoby podzemních vod

vyčerpání pramenů podzemních vod v důsledku porušení norem jejich využívání, či nekontrolované čerpání z dosud neschválených hlubinných zdrojů.

Nedostatek vodních zdrojů

Nedostatek vodních zdrojů v některých regionech země vzniká především v obdobích sucha, přičemž jejich deficit je podmíněn následujícími příčinami:

nerovnoměrné rozložení vodních zdrojů na území Ruské federace;

omezené akumulční možnosti vodních nádrží k uspokojení potřeb obyvatelstva, průmyslu, zemědělství, rybářství a vnitrozemské vodní dopravy;

neefektivní využívání vodních zdrojů v některých oblastech povodí.

Nedostatek vodních zdrojů k uspokojení potřeb v zásobování pitnou a užitkovou vodou, jež vzniká v obdobích sucha v Kalmycké republice, Belgorodské a Kurské oblasti, Stavropolském kraji, v některých oblastech Jižního Uralu a jihu Sibiře, jakož i k zajištění zemědělských potřeb na území Saratovské a Astrachanské oblasti, v některých částech Volgogradské a Orenburské oblasti a na severním Kavkazu, lze eliminovat nebo podstatně zmírnit snížením ztrát vody v systémech zásobování vodou a melioračních sítích přechodem na zavlažovací technologie, šetřící vodou.

V mnoha případech je vznik nedostatku podmíněn neefektivním využíváním vodních zdrojů. Řada složitých problémů vznikla na dolním toku řeky Volhy, kde je vyžadována systémová přestavba vodohospodářského komplexu, aby se optimalizovalo využívání vodních zdrojů za účelem zásobování vodou obyvatelstva, zemědělskou výrobu, rybářství, a také za účelem snížení přebytečného vypouštění vody a ztrát při výrobě energie ve vodních elektrárnách Volžsko-kamské kaskády či pro zachování unikátního ekosystému Volžsko-achtubinské nivy a delty řeky Volhy. Složitá vodohospodářská situace periodicky nastává taktéž v povodích řek Kubáně a Těreku.

2. Ochrana vodních ploch

Do vodních ploch se v Ruské federaci vypouští ročně až 52 km³ odpadních vod, z nichž 19,2 km³ by měly být vyčištěny.

Více než 72 procent odpadních vod, které by měly být vyčištěny (13,8 km³), jsou vypouštěny do vodních ploch nedostatečně vyčištěné, 17 procent (3,4 km³) jsou znečištěné bez vyčištění, a pouze 11 procent (2 km³) jsou vyčištěné dle stanovených norem.

Spolu s odpadními vodami se do povrchových vodních ploch v Ruské federaci dostává ročně asi 11 milionů tun znečišťujících látek.

Hlavními zdroji znečištěných odpadních vod jsou podniky bytových a komunálních služeb, průmysl a zemědělsko-průmyslový komplex, které se na vypouštění znečištěných odpadních vod podílí více než 90 procenty z celkového objemu.

Množství znečištěných odpadních vod, které jsou vypouštěny podniky bytových a komunálních služeb, činí více než 60 procent z celkového objemu vypouštěných znečištěných odpadních vod v Ruské federaci. Důvody jsou značné opotřebování čističek, používání zastaralých technologií čištění odpadních vod, využívání znečištěných vod z průmyslových podniků objekty bytových a komunálních služeb.

Průmysl se na celkovém objemu vypouštění odpadních vod podílí 25 procenty. Hlavními zdroji znečištění vodních ploch jsou podniky zabývající se výrobou celulózy a papíru, chemickou a hutní výrobou, polygrafickou činností, výrobou koksu, ropných produktů, těžbou kovů či firmy těžící uhlí.

Ve vysoké míře na vodní plochy působí rozptýlený odtok ze zemědělských půd, sídlišť, z území zamořených průmyslovými odpady, a také přeshraniční znečištění.

Současná úroveň antropogenního znečištění je jednou z hlavních příčin degradace řek, vodních nádrží, jezerních systémů, nahromadění znečišťujících látek, včetně toxických, v sedimentech, hydrofytech a vodních organismech, jakož i zhoršení kvality vod povrchových vodních ploch, které jsou využívány pro pitné a užitkové zásobování vodou a jsou místem výskytu vodních biologických zdrojů.

Většina povodí se na území Ruské federace vyznačuje vysokou mírou znečištění vodních ploch a nízkou kvalitou vody. Největší problémy s ekologií vznikly v povodích řek Volhy, Obu, Jeniseje, Amuru, Severní Dviny a Pečory, znečištěny jsou taktéž povrchové vody povodí Donu, Kubáně, Těreku a řek úmoří Baltského moře.

Na území Ruské federace je zaznamenáno asi 6 tisíc lokalit, které jsou zasaženy průmyslovým znečištěním podzemních vod, především na území Povolžského, Sibiřského a Centrálního federálního okruhu. Většina lokalit, ve kterých jsou podzemní vody znečištěné a jsou klasifikovány 1. třídou nebezpečí znečišťujících látek („mimořádně nebezpečná“), je zaznamenána v oblastech, kde se nachází velké průmyslové podniky.

Za účelem zlepšení kvality vody ve vodních plochách, obnovy vodních ekosystémů a rekreačního potenciálu vodních ploch je nutné vyřešit následující úkoly:

- snížení antropogenního dopadu na vodní plochy a jejich povodí.
- zabránění degradace malých řek;

ochrana a prevence před znečištění podzemních vodních ploch.

Pro zachování vodních ekosystémů a snížení objemu znečištěných odpadních vod, vypouštěných stacionárními zdroji, je nutné modernizovat čističky s využitím nejnovějších technologií a zařízení pro čištění.

Pro provedení důležitých opatření u malých řek, cílených na jejich obnovu, ochranu a regulaci, je nutné snížit antropogenní dopad rozptýleného odtoku, obnovit samočisticí schopnost řek, provést soubor opatření pro ekologickou obnovu malých řek ve městech a venkovských sídlech.

3. Negativní dopady vod

Přírozené výkyvy v charakteristikách hydrologického režimu vodních ploch vedou ke vzniku rizik negativního dopadu vod na obyvatelstvo a ekonomické subjekty.

Ruská federace je zemí s mírnými hydrologickými riziky (negativním dopadům vod je vystaveno méně než 2,5 procenta území Ruské federace), plocha záplavových oblastí činí asi 400 tisíc km², z nichž každý rok je zaplaveno až 50 tisíc km². Riziku zaplavení jsou vystavena některá území 746 měst, z toho více než 40 velkých, tisíce vesnických sídel s populací kolem 4,6 milionu lidí, hospodářské subjekty a více než 7 milionů ha zemědělské půdy.

Mezi záplavové oblasti patří Přímořský a Chabarovský kraj, Sachalinská a Amurská oblast, Zabajkalsko, Střední a Jižní Ural, dolní tok řeky Volhy, Severní Kavkaz, Západní a Východní Sibiř.

Během posledních několika let činily škody z povodní asi 2 mld. rublů ročně. Hlavními příčinami vzniku povodňových škod jsou zástavba záplavových oblastí, včetně oblastí kolem spodních zdří velkých vodních děl, nedostatečné zabezpečení sídel a ekonomických subjektů protipovodňovými stavbami, a taky včasnost přesnost hydrologických předpovědí, které neodpovídají současným požadavkům.

Vážný problém představuje břehová abraze přehrad. V oblastech s nebezpečnou abrazí břehů se v Rusku nachází 450 obcí. Hlavními důsledky abraze břehů je vyjmutí značných ploch zemědělské a lesní půdy z užívání, a také růst nebezpečí sesuvů půdy v zastavěných plochách.

Jedním z nejčastějších projevů negativního dopadu vod v Ruské federaci, který se vyznačuje značným rozšířením, trváním a rozsahem způsobených ekonomických ztrát, je zatopení sídlišť a rozsáhlých ploch zemědělské půdy.

Hlavními příčinami vzniku záplav jsou takové antropogenní faktory, jako je zvýšení úrovně spodních vod při výstavbě vodních nádrží, únik vody z technických a komunálních sítí, nedostatek dešťové kanalizace v obcích a nekontrolované narušení krajiny.

Riziko povodní a dalších negativních dopadů vod bude v budoucnu pokračovat a stoupat v souvislosti se stále častějším výskytem nebezpečných hydrologických jevů v nových klimatických podmínkách a pokračujícím využíváním území, což si vyžaduje provádění opatření pro výstavbu protipovodňových staveb a využívání zásadně nových přístupů v rámci řešení problémů ochrany obyvatelstva a ekonomických subjektů.

III. Strategické cíle a prioritní rozvojové směry vodohospodářského komplexu

Rozvoj vodohospodářského komplexu Ruské federace je jedním z klíčových faktorů pro zajištění ekonomické prosperity a sociální stability, národní bezpečnosti země a uplatnění ústavních práv občanů na příznivé životní prostředí.

Rozvojové směry vodohospodářského komplexu jsou v souladu se směry inovačního sociálně zaměřeného ekonomického rozvoje Ruské federace, které jsou zakotveny v Koncepci socioekonomického rozvoje.

Systematizace uvedených směrů umožňuje určit strategické cíle rozvoje vodohospodářského komplexu země, a to s ohledem na analýzu rozvojových strategií hospodářských odvětví a regionů, studium propojení, jakož i na současný stav a problémy vodohospodářského komplexu.

1. Zaručené zabezpečení obyvatelstva a hospodářských odvětví vodními zdroji

Zaručené zabezpečení vodními zdroji vyžaduje prioritní řešení problémů s poskytováním kvalitní pitné vody obyvatelstvu Ruské federace, vytvoření podmínek pro vyrovnaný socioekonomický rozvoj regionů, podporu inovací, které jsou šetrné ke zdrojům a vytvoření skutečných podmínek pro realizaci konkurenčních výhod ruského potenciálu vodních zdrojů.

Zajištění potřeb obyvatelstva a hospodářských odvětví vodními zdroji bude probíhat na základě komplexního (integrovaného) přístupu k řízení využívání a ochrany

vodních ploch, který se bude zakládat na odhalení objektivních zdrojových a ekologických omezení, a to s ohledem na všechny dostupné zdroje povrchových a podzemních vod v rámci povodí řek a jejich proměnlivosti. Zároveň bude nutné bezpodmínečně upřednostnit zajištění pitného a užitkového zásobování vodou obyvatelstva, transparentnost a zapojení místních samosprávních orgánů, dozorcí rady povodí, sdružení spotřebitelů vody a jiné veřejné organizace do procesu řízení využívání a ochrany vodních ploch.

Rozsah předpokládaných hodnot, týkajících se potřeby vodních zdrojů, bude určován skutečnými tempy růstu průmyslové a zemědělské výroby s tím, že v roce 2020 bude s velkou pravděpodobností činit 90-100 kubických metrů. Bude se tak dít s přihlédnutím ke scénářům rozvoje a tempům hospodářského růstu, které jsou zohledněny v Koncepti socioekonomického rozvoje, a taktéž k dopadům světové ekonomické krize na ruskou ekonomiku.

Za účelem maximalizace využití potenciálu vodních zdrojů k zajištění udržitelného ekonomického růstu je nutné zajistit koordinovaný rozvoj hospodářských odvětví, a to s ohledem na omezení vodních zdrojů a přípustnou ekologickou zátěž na vodní plochy, jakož i na komplexní řízení využívání a ochrany vodních ploch.

Hlavním nástrojem pro zajištění integrovaného využívání vodních ploch jsou schémata komplexního využívání a ochrany vodních ploch, jejichž vývoj by měl být dokončen do roku 2015. Nejprve se plánuje vývoj schémat komplexního využívání a ochrany vodních ploch pro ta povodí, která trpí nedostatkem vodních zdrojů.

Prioritními regiony pro rozmístění nových velkých výrobních odvětví, náročných na spotřebu vody, jako je hutní, chemický, celulózový a papírenský průmysl, jsou Sibiřský a Dálněvýchodní federální okruh, které disponují největšími zásobami vody. Na územích Centrálního, Severozápadního, Povolžského, Jižního a Uralského federálního okruhu se rozvoj odvětví, náročných na spotřebu vody, musí uskutečňovat především modernizací a rozšiřováním stávajících výrobních kapacit. Současně musí být uplatňován systém opětovného využívání vody, který zajišťuje šetrné využívání dostupných vodních zdrojů či snížení antropogenní zátěže na vodní plochy.

Lepší využití hydroenergetického potenciálu se předpokládá výstavbou velkých vodních elektráren jako součást průmyslových klastrů na Sibiři a na Dálném východě. Další využívání hydroenergetického potenciálu v evropské části Ruska může být zajištěno dostavbou Čeboksarské a Nižněkamské vodní nádrže.

Prioritní oblastí pro rozvoj vodní energie v evropské části Ruska bude výstavba přečerpávacích vodních elektráren, středních a malých vodních elektráren, jakož i výzkum a využívání možností umístění výrobních kapacit v rámci stávajících vodních děl, které nejsou určeny k výrobě energie.

Perspektivními oblastmi pro rozvoj zavlažování v zemědělství jsou jižní regiony evropské části Ruské federace, které se nacházejí v povodích řek Volhy, Donu, Kubáně a dalších řek Severního Kavkazu, a také oblasti jižní Sibíře a Přímořského kraje. Rozšíření zavlažovaných půd v zemědělsko-průmyslovém komplexu se musí provádět především obnovou a rekonstrukcí již existujících zavlažovacích systémů a systémů zásobování vodou a mělo by být doprovázeno zavedením moderních zavlažovacích technologií, šetrných ke spotřebě vody.

Perspektivními oblastmi pro rozvoj rybářství jsou rozvoj rybníkářství a akvakultury. Z hlediska klimatických podmínek je pro rozvoj rybníkářství nejpříznivější oblastí Jižní federální okruh. Intenzivní a extenzivní chov ryb je možné rozvíjet taktéž v Centrálním federálním okruhu, v jižní části Uralského a Sibiřského federálního okruhu.

V souvislosti s vysokým rybolovným potenciálem na dolním toku řeky Volhy bude zvýšení produktivity rybářství jedním z prioritních směrů rozvoje vodohospodářského komplexu na území Volgogradské a Astrachanské oblasti.

Efektivnější využívání vodních zdrojů

Zaručené uspokojení potřeb vodních zdrojů pro hospodářství si vyžaduje šetrnější využívání zdrojů, snížení spotřeby vody v průmyslové a zemědělské výrobě či snížení ztrát vody mimo výrobu.

Tato oblast má největší význam pro regiony s nedostatkem vodních zdrojů, kde snížené využívání omezených vodních zdrojů umožňuje zachování udržitelnosti vodních ekosystémů.

V důsledku snížení celkového množství odebraných vodních zdrojů a jejich využití v technologickém procesu se úměrně snižují objemy čištění odpadních vod a množství znečišťujících látek, které se dostávají do vodních ploch. Snížení a odstranění ztrát ve vodovodních a distribučních sítích snižují riziko rozvoje takových nebezpečných procesů, jako je zatopení obytných ploch nebo znečištění podzemních vod.

Hlavním směrem k šetrnějšímu využívání vody je investiční pobídka, která by vedla ke snížení specifické spotřeby vody, ztrát vody mimo výrobu a k zavedení technologií s malou spotřebou vody.

Odstranění nedostatku vodních zdrojů

V těch oblastech Ruské federace, ve kterých nedostatek vodních zdrojů vznikl v důsledku přírodních faktorů a nemůže být snížen efektivnějším a komplexnějším využíváním vodních zdrojů, je nutné vybudování vodních děl za účely zásobování pitnou vodou a rekonstrukce stávajících vodohospodářských systémů, aby došlo ke zvýšení jejich vododajnosti. Bude taktéž nutné vybudovat skupinové vodovody a provést řadu dalších opatření, zaměřených na zvýšení zabezpečení vodními zdroji.

Zabezpečení obyvatelstva Ruské federace kvalitní pitnou vodou

Řešení problému zabezpečení obyvatelstva kvalitní pitnou vodou je naplánováno v rámci rozpracovávaného státního programu „Čistá voda“, mezi jehož základní principy patří odstranění příčin nevyhovující kvality vody, jež je spotřebována obyvatelstvem, a taktéž rozlišení přístupů k výběru technologických schémat zásobování vodou obyvatelstva velkých, středních měst a menších měst, a také venkovských sídel.

Dosažení zaručeného zabezpečení obyvatelstva a ekonomických subjektů vodními zdroji přispěje k vyváženému prostorovému rozvoji země a zachová vysokou úroveň potravinové, průmyslové a energetické bezpečnosti.

2. Ochrana a obnova vodních ploch

Ochrana a obnova vodních ploch do stavu, který zajišťuje ekologicky příznivé životní podmínky obyvatelstva, spočívají v řešení řady úkolů, týkajících se snížení antropogenní zátěže na vodní plochy, ochrany podzemních vod před znečištěním, obnovy vodních ploch a odstranění vzniklé ekologické újmy.

Za účelem snížení antropogenní zátěže na vodní plochy je nezbytné realizovat systém vzájemně propojených opatření, z nichž klíčovým je zajištění praktického uplatnění práva principů ekologických norem, založeného na normách přípustného

působení na vodní plochy, a to s přihlédnutím k regionálním specifikům, individuálním charakteristikám a cílům využívání vodních ploch.

Důležitou součástí souboru opatření ke snížení antropogenní zátěže na vodní plochy je rozvoj technických předpisů v oblasti čištění odpadních vod.

Jiným způsobem, jak snížit antropogenní zátěž na vodní plochy, je investiční pobídka cílená na snížení vypouštění znečišťujících látek v odpadních vodách.

Značná část znečišťujících látek se do vodních ploch dostává z povodí ve formě rozptýleného odtoku. V souvislosti s tím je nezbytné vyvinout metody pro vyhodnocení množství a míry negativního dopadu rozptýleného odtoku z hospodářsky využívaných území.

Pro snížení antropogenní zátěže je důležité taktéž provádění opatření k omezení přeshraničního přenosu znečišťujících látek.

V místech bydliště obyvatelstva s nepříznivou ekologickou situací vodních zdrojů je nutné obnovit vodní plochy, včetně malých řek, a to za účelem odstranění vzniklé ekologické újmy, a také je nezbytné provést opatření na ochranu před průmyslovým znečištěním podzemních vod.

V důsledku provedení těchto opatření bude dosaženo vysoké životní úrovně obyvatelstva zlepšením kvality životního prostředí a ekologických podmínek. Zlepšení kvality vody ve vodních plochách je nejdůležitější podmínkou pro zajištění hygienické a epidemiologické bezpečnosti obyvatelstva, pohodlných životních podmínek pro budoucí generace obyvatel Ruské federace, zachování zdraví národa a přirozeného prostředí místa výskytu vodních biologických zdrojů.

3. Zajištění ochrany před negativními dopady vod

Zajištění ochrany obyvatelstva a ekonomických subjektů před povodněmi a jinými negativními dopady vod zahrnuje snížení rizik a minimalizaci škod, způsobených negativními dopady vod, zajištění spolehlivosti vodních děl, regulaci a právní úpravu hospodářského využívání území, která jsou periodicky zaplavována a ovlivňována jinými nebezpečnými hydrologickými jevy, a také rozvoj monitorovacích technologií, včetně předpovídání a varování před nebezpečnými hydrologickými jevy.

Současné metody snižování škod, způsobených nebezpečnými hydrologickými jevy, včetně povodní, vyžadují přechod od strategie osobní ochrany objektů k integrovanému systému opatření, který předpokládá vyhodnocení a řízení všech rizik na

základě srovnávacího technického a ekonomického vyhodnocení variant ochranných opatření a plánovacích řešení.

Provádění souboru opatření, zaměřených na zlepšení ochrany obyvatelstva a ekonomických subjektů před nebezpečnými hydrologickými jevy, je nezbytným prvkem k zajištění stabilního ekonomického rozvoje Ruské federace, bezpečnosti života občanů a vytvoření pohodlných životních podmínek.

Dosažení těchto strategických cílů umožní Ruské federaci zaujmout vedoucí postavení v řešení využívání, ochrany a řízení vodních zdrojů, a to rozvojem vědeckého, technického, výrobního a technologického potenciálu, zvýšením vývozu inovačních technologických řešení v oblasti vodního hospodářství, moderního vybavení, znalostí, zkušeností s tvorbou a řízením moderních vodohospodářských systémů.

IV. Opatření a mechanismus pro provádění Strategie

Systém opatření této Strategie je vytvořen v souladu s cíli a úkoly jejího provádění a skládá se z opatření, zaměřených na dosažení strategických cílů a opatření, a to za účelem zajištění účinného provádění ustanovení této Strategie. To zahrnuje zdokonalení systému státní správy pro využívání a ochranu vodních ploch, včetně mezinárodní spolupráce, rozvoj systému státního monitorování vodních ploch, vědecké, technické a personální zabezpečení vodohospodářského komplexu a osvěta a výchova obyvatelstva v oblasti šetrného využívání a ochrany vodních ploch.

1. Zaručené zabezpečení obyvatelstva a hospodářských odvětví vodními zdroji

Efektivnější využívání vody se dosahuje snížením ztrát vody během přepravy, snížením specifické spotřeby vody v technologických procesech a pro potřeby domácností.

Snížení ztrát vody ve vodovodních složkách vodohospodářských systémů bytových a komunálních služeb a zemědělsko-průmyslového komplexu si vyžaduje rekonstrukci a modernizaci vodovodních systémů, obnovu a izolaci vodních kanálů, rekonstrukci zavlažovacích sítí, zavedení moderních technologií a zařízení šetrných ke spotřebě vody.

Snížení specifické spotřeby vody v technologických procesech se dosahuje rozšířením využívání systémů opětovného využívání vody a zavedením technologií na úsporu vody v průmyslu a zemědělství.

Pro tyto účely je nezbytné:

stanovit progresivní sazbu poplatků za odebírání vodních zdrojů nad rámec stanovených norem pro spotřebu vody;

zavést zvýhodněné sazby poplatků za odebírání vodních zdrojů za účelem fungování systémů opětovného využívání vody.

zajistit zvýhodněné poskytování půjček na jednotlivá opatření, týkající se výstavby, rekonstrukce a modernizace systémů opětovného využívání vody a zavlažovacích systémů, zavedení inovačních technologií s malou spotřebou vody, a to za podmínek snížených úrokových sazeb pro půjčky s využitím dotačních mechanismů a poskytnutím částečné nebo úplné kompenzace úrokové sazby bankovní půjčky a části její výše na náklady rozpočtových prostředků za předpokladu, že jsou půjčky získávány na nákup moderních technologií a technických prostředků;

na základě nejnovějších technologických řešení zajistit rekonstrukci a modernizaci státních vodovodních systémů za účelem snížení ztrát vody;

provést soubor ekonomických a administrativních opatření, včetně diferenciací daně z vody a sazeb poplatků za odběr vody, podpory přístrojové evidence vodních zdrojů a propagace nezbytnosti vybavit byty vodoměry, a taky vybavit vodoměrnými systémy nemovitosti, které jsou ve fázi výstavby;

zahrnout odebírání vodních zdrojů pro zavlažování zemědělské půdy do seznamu druhů placeného užívání vody s uplatněním ekonomicky opodstatněných sazeb poplatků za účelem podpory snížení ztrát vody v zemědělsko-průmyslovém komplexu.

Provádění opatření za účelem efektivnějšího využívání vodních zdrojů umožní snížit spotřebu vody v hospodářství Ruské federace a zvýšit národní konkurenceschopnost.

Účinnější využívání vodních zdrojů vodních děl a vodohospodářských systémů přispěje k adaptaci vodohospodářského komplexu tak, aby fungoval v nejméně příznivých podmínkách – v dlouhotrvajících obdobích sucha.

Odstranění nedostatku vodních zdrojů

V regionech s nedostatkem vodních zdrojů musí být provedena výstavba a rekonstrukce velkých vodních děl k vytvoření dodatečných akumulacích kapacit a zvýšení vododajnosti, rekonstrukce vodohospodářských systémů a průzkumné práce. Zásoby pitných podzemních vod by měly být zařazeny do státní evidence a zapojeny do hospodářského obratu, měla by být provedena výstavba skupinových vodovodů a další

opatření pro rozvoj vodohospodářského komplexu. Konkrétně je nutné uskutečnit výstavbu vodní nádrže na řece Irtyš (Omská oblast) a vodní nádrže v roklí Šurděre (Dagestánská republika), rekonstrukci Velkého Stavropolského kanálu, modernizaci vodohospodářského komplexu na dolním toku řeky Volhy v Astrachanské a Volgogradské oblasti, výstavbu Jižního nadregionálního vodního systému na území Stavropolského kraje, Kalmycké republiky, Volgogradské a Astrachanské oblasti.

Odstranění nedostatku vodních zdrojů by mělo být provedeno na základě projektových rozhodnutí, založených na parametrech využívání vody, které jsou stanoveny schématy komplexního využívání a ochrany vodních ploch a vodohospodářskou rovnováhou.

Provádění těchto opatření vytvoří spolehlivý základ pro zajištění socioekonomického rozvoje regionů, které trpí nedostatkem vody.

Zabezpečení obyvatelstva kvalitní pitnou vodou

Pro zabezpečení obyvatelstva kvalitní pitnou vodou musí být ve vypracovávaném státním programu „Čistá voda“ zohledněn soubor vzájemně propojených opatření, prováděných orgány státní moci a orgány místní samosprávy, průmyslovými organizacemi, organizacemi finančního sektoru, vědeckými organizacemi a taky organizacemi, zaměřenými na stálé zabezpečování obyvatelstva země čistou vodou.

Konkrétně by program měl zohledňovat vytvoření účinného systému řízení sektoru zásobování vodou a odvádění vody do stokové sítě, utváření sociálně zaměřeného podnikatelského prostředí a konkurenčního trhu služeb pro zásobování vodou, zrychlení rozvoje inovačního a technologického potenciálu a zlepšení kvality zásobování území pitnou vodou na základě nových technologických řešení.

S ohledem na vysokou finanční náročnost sektoru zásobování vodou a odvádění vody a taky dlouhodobé období návratnosti investičních projektů bude rozvoj systémů zásobování vodou a odvádění vody ve středních a malých obcích a na venkově zajištěn pomocí státních investic ve formě spolufinancování regionálních programů.

Program by měl rovněž zohlednit opatření k normativně-právnímu zajištění v oblasti zásobování obyvatelstva čistou pitnou vodou, zejména pokud jde o stanovení požadavků na kvalitu pitné vody, technologické systémy, výrobní procesy, informační a analytický doprovod, monitorování provádění programu, propagaci a informování obyvatelstva o dosažených výsledcích.

2. Ochrana a obnova vodních ploch

Docílit zlepšení ekologického stavu vodních ploch je možné při provádění opatření ke snížení antropogenní zátěže na vodní plochy a jejich povodí, obnově vodních ploch a odstranění vzniklé ekologické újmy či opatření na ochranu před znečištěním podzemních vod.

Hlavními oblastmi činností, které zajišťují snížení antropogenní zátěže na vodní plochy, jsou snížení přítoku znečišťujících látek v odpadních vodách, které se dostávají do vodních ploch, a to prostřednictvím výstavby a rekonstrukce čistíren odpadních vod v průmyslových podnicích a v podnicích bytových a komunálních služeb, organizace a čištění povrchového odtoku ze sídlišť a průmyslových ploch, zřízení hygienických ochranných pásem pro zdroje pitné a užitkové vody a ochranných zón kolem vodních ploch či provádění protierozních opatření na zemědělských půdách.

Ke snížení antropogenní zátěže na vodní plochy je nutné provést následující opatření:

zavést systém standardizace, založený na normách přípustných dopadů na vodní plochy s přihlédnutím k regionálním přírodním specifickým utváření kvality vodních zdrojů, účelu přednostního využívání vodních ploch, aktuální souhrnné antropogenní zátěži, včetně odebírání nerudních stavebních materiálů z koryt řek;

podnítit snížení antropogenního zatížení na vodní plochy zavedením progresivní škály poplatků za negativní dopad na vodní plochy v souvislosti s nadměrným vypouštěním znečišťujících látek v odpadních vodách;

zavést mechanismus pro vrácení části poplatků za negativní dopady na vodní plochy, pokud uživatel vody investuje do výstavby, rekonstrukce, technického modernizace komplexů čistíren odpadních vod na základě technologií, které zajišťují normativní čištění odpadních vod;

zajistit zvýhodněné půjčky na opatření, týkající se výstavby, rekonstrukce a modernizace čistíren odpadních vod s uplatněním inovačních technologií za podmínek snížených (dotovaných) úrokových sazeb úvěrů;

zavést mechanismus pro spolufinancování pilotních projektů, vybíraných na základě konkurzů, regionálních a obecních programů na čištění odpadních vod z městských dešťových kanalizací;

zřídít hygienická ochranná pásma vodních ploch – zdroje zásobování pitnou a užitkovou vodou, včetně podzemních vod, a zajistit dodržování režimu příslušných hygienických ochranných pásem;

reglementovat hospodářské využívání území, která se nacházejí v blízkosti vodních ploch a mají stanovený zvláštní režim využívání, a to za účelem zabránění jejich znečištění, zanesení a vyčerpání, jakož i zachování životního prostředí pro vodní biologické zdroje;

zvýšit ochranu podzemních vod před průmyslovým znečištěním vypracováním požadavků na využívání pozemků v lokalitách, kde se nacházejí naleziště podzemních vod, které lze využít pro centralizované zásobování pitnou a užitkovou vodou, zajištěním provozní spolehlivosti odběrů podzemních vod, odstraněním hydrogeologických vrtů, které nejsou nikým vlastněny, posílením odpovědnosti vlastníků vrtů za dodržení provozních režimů a ochranou podzemních vod;

vytvořit a zajistit realizaci programů na obnovu vodních ploch (včetně malých řek) v oblastech s nepříznivou vodohospodářskou a ekologickou situací, programů pro odstranění vzniklé ekologické újmy na základě uplatňování moderních přístupů a technologií pro obnovu vodních ploch, které přišly o samočisticí schopnost.

3. Zajištění ochrany před negativním dopadem vod

Zajištění ochrany obyvatelstva a ekonomických subjektů před povodněmi a jinými negativními dopady vod a snížení škod jimi způsobenými se dosahuje realizací opatření, zaměřených na vytvoření účinných protipovodňových výstražných a ochranných systémů v povodích řek.

K zajištění ochrany před negativními dopady vod je nezbytné:

vytvořit informační a předpovědní systémy, integrované se subsystémy hydrometeorologického pozorování, předpovědi a hlášení, které zajišťují přijetí situačních řešení o regulaci režimů vodních děl, řízení inženýrských staveb a dalších opatření, zaměřených na varování a zmírňování následků povodní. Vytvoření takových systémů si bude vyžadovat modernizaci hydrometeorologického pozorovacího systému, technickou modernizaci a zdokonalení metod pro operativní předpovídání nebezpečných hydrologických jevů, vytvoření automatizovaných monitorovacích systémů na řekách s rychle se rozvíjejícími záplavami a řekách, které protékají oblastmi s velkou hustotou zalidnění. Účinnost systémů je dosahována propojením s jednotným informačním a analytickým systémem vodohospodářského komplexu Ruské federace, a taky

s informačními systémy jednotného státního systému varování a odstraňování mimořádných situací;

reglementovat hospodářskou činnost v oblastech se zvýšeným rizikem povodní, a to včetně oblastí poblíž výpustí velkých vodních děl. Taková úprava by měla zohlednit legislativní vymezení záplavových území jako území se zvláštními podmínkami využívání k provádění výstavby a územního plánování a vytváření systému pro omezení hospodářské činnosti;

podpořit dobrovolné pojištění majetku občanů, kteří žijí v záplavových oblastech, což zajistí optimalizaci rozpočtových výdajů, spojených s kompenzací škod, způsobených negativními dopady vod;

optimalizovat rozdělení pravomocí orgánů státní moci předáním výkonu pravomocí Ruské federace státním orgánům subjektů Ruské federace na organizování prací, týkajících se prohloubení dna, napřímení koryt a dalších prací, které souvisí s prevencí před negativními dopady vod, a to ve vztahu k vodním plochám, které se nacházejí na území příslušného subjektu;

zajistit účelovou státní podporu na výstavbu objektů, které jsou vlastněny subjekty Ruské federace a místními samosprávnými celky k zajištění inženýrské ochrany před negativními dopady vod (protipovodňových hrází, drenážních systémů, staveb na zpevnění břehů a jiných staveb), pokud neexistují alternativní, ekonomicky opodstatněné varianty, jako je přesídlení obyvatelstva, stěhování objektů, přeměna zemědělské půdy a ostatní. Podmínkou pro spolufinancování výstavby uvedených objektů je existence sjednaných plánů a programů pro zajištění bezpečnosti vodních děl, které byly přijaty subjekty Ruské federace a místními samosprávnými celky;

zvýšit provozní spolehlivost a bezpečnost vodních děl, které jsou ve vlastnictví subjektů Ruské federace, místních samosprávních celků, a také vodních děl, které nejsou nikým vlastněny, a to prostřednictvím dotací z federálního rozpočtu na generální opravy a rekonstrukci vodních děl. Prioritou je poskytnout finanční prostředky na generální opravy a rekonstrukce potenciálně nebezpečných vodních děl, které jsou v havarijním stavu;

podpořit snížení počtu vodních děl, které nejsou nikým vlastněny poskytnutím práv zvláštního využívání vodní plochy podnikům, zřízeným v důsledku vytvoření vodního díla.

4. Zdokonalování státní správy v oblasti využívání a ochrany vodních ploch

Hlavními směry zdokonalování státní správy v oblasti využívání a ochrany vodních ploch jsou vývoj zásad integrovaného řízení vodních zdrojů, mechanismů pro zajištění vyváženého rozvoje vodohospodářského komplexu Ruské federace a posílení role Ruské federace při řešení globálních problémů v oblasti využívání a ochrany vodních zdrojů.

Přechod k integrovanému řízení vodních zdrojů v rámci povodí řek bude zajištěn vytvářením souboru nástrojů státní správy, zajišťující využívání a ochranu vodních ploch, včetně vypracování schémat komplexního využívání a ochrany vodních ploch, norem přípustných dopadů na vodní plochy, které zohledňují regionální specifika a individuální vlastnosti vodních ploch, jakož i vývoj nových a aktualizace stávajících pravidel pro využívání vodních nádrží, a to s ohledem na změny jejich morfometrických vlastností, parametry přítoku, složení a potřeby uživatelů vodohospodářského komplexu.

Stabilní rozvoj vodohospodářského komplexu bude zajištěn zdokonalováním mechanismů, schvalovanými státní správou pro využívání a ochranu vodních ploch, výstavbou vodohospodářských objektů, prováděním prací na vodních plochách a v jejich ochranných pásmech, jakož i rozhodováním o výstavbě velkých vodohospodářských systémů a víceúčelových vodních nádrží, a to na základě vyhodnocení účinnosti realizace projektů, které zohledňují dlouhodobé ekonomické, sociální a ekologické aspekty.

Zdokonalování koordinačních mechanismů a spolupráce mezi orgány státní moci, místní samosprávou a uživateli vody se uskutečňuje prostřednictvím:

postupných změn postavení dozorcích rad pro povodí jako koordinačních orgánů na orgány, které přijímají praktické řídicí rozhodnutí v oblasti provádění státní politiky v rámci okruhu povodí, optimalizace činnosti vodního hospodářství a ochrany vod;

zvýšení účinnosti provádění jednotlivých pravomocí Ruské federace v oblasti vodohospodářských vztahů zplnomocněnými orgány subjektů Ruské federace, a to zdokonalováním systému vyhodnocování účinnosti plnění příslušných pravomocí a zavedením kritérií pro rozdělení dotací z federálního rozpočtu mezi subjekty Ruské federace, které zohledňují účinnost provedení jednotlivých pravomocí Ruské federace v oblasti vodohospodářských vztahů;

zdokonalení činnosti meziresortních operativních skupin pro regulaci režimů využívání vodních zdrojů velkých vodohospodářských systémů, víceúčelových vodních děl a jejich kaskád;

vytvoření jednotného informačního a analytického systému pro řízení vodohospodářského komplexu, včetně situačních řídicích středisek pro okruhy povodí.

Realizace systému opatření, zaměřených na posílení role Ruské federace při řešení globálních problémů v oblasti využívání a ochrany vodních zdrojů zahrnuje:

posílení účasti Ruské federace v činnosti mezinárodních organizací, které se zabývají problémy využívání vody, včetně Šanghajské organizace pro spolupráci, Eurasijského hospodářského společenství a Společenství nezávislých států, jakož i v otázkách řešení vodohospodářských problémů ve Střední Asii;

rozvoj mezinárodní spolupráce v oblasti společného využívání a ochrany přeshraničních vodních ploch;

podporu projektů na vytvoření vodohospodářských objektů v zemích s nedostatkem vodních zdrojů poskytnutím účelových půjček a grantů, konzultací s předními odborníky v oblasti hydrologie, hydrogeologie, hydroenergetiky, realizací programů technické podpory a prováděním vědeckých výzkumů;

zajištění státní podpory na propagaci ruských výrobců na mezinárodních trzích vodohospodářských služeb.

Pro optimalizaci a zvýšení efektivity rozpočtových výdajů je nezbytné vytvořit a realizovat dlouhodobý cílový program v oblasti využívání a ochrany vodních ploch, zaměřený na systémové řešení problémů zachování a obnovy vodních ploch jako systémotvorného prvku životního prostředí, uplatnění moderních technologií, zaměřených na šetrné využívání vodních zdrojů, výstavbu nových regulačních kapacit, inženýrských ochranných staveb a zajištění stabilního a bezpečného provozu vodních děl.

V. Očekávané výsledky provádění Strategie

Provádění této Strategie přispěje k vyváženému socioekonomickému rozvoji země, k udržení vysoké úrovně potravinové, průmyslové a energetické bezpečnosti a k realizaci ústavních práv občanů na příznivé životní prostředí.

Opatření ke snížení antropogenního dopadu na vodní plochy umožní dosáhnout vysokých ekologických standardů života obyvatel, zachovat zdraví občanů, zlepšit stav vodních ekosystémů jako nezbytného faktoru pro obnovu druhové rozmanitosti a zajistit podmínky pro reprodukci vodních organismů.

Provádění opatření, která jsou zaměřená na zefektivnění a komplexní využívání vodních zdrojů, umožní snížit spotřebu vody v hospodářství, zaručit zásobování

obyvatelstva pitnou a užitkovou vodou a vytvořit spolehlivé podmínky pro rozvoj průmyslu, energetiky, vodní dopravy a zemědělství účinným využíváním potenciálu ruských zdrojů vody.

Bezpečnost obyvatelstva, žijícího v oblastech, která jsou vystavena nebezpečným hydrologickým jevům, a taktéž stabilní fungování příslušných ekonomických subjektů budou zajištěny opatřeními ke snížení negativních dopadů vod a zajištěním provozní spolehlivosti vodních děl.

Zdokonalování státní správy a rozvoj vědy a vzdělání umožní uskutečnit kvalitní průlom v oblasti vývoje nejnovějších technologií, vytvořit vědecko-technický potenciál a personální kapacitu, podstatně rozšířit oblast znalostí a představ o hydrologických jevech a procesech, prostudovat a realizovat nejnovější přístupy k řízení využívání a ochrany vodních ploch a posílit základnu mezinárodní spolupráce v oblasti využívání vody.

Pro vyhodnocení úspěšnosti provádění této Strategie je vytvořen systém ukazatelů, určených ke kontrole míry dosažení strategických cílů v mezistupních fázích, a také systém pro vyhodnocení účinnosti provádění jednotlivých mechanismů a konkrétních opatření.

2.1 Překladový komentář

Jelikož hlavním cílem této práce bylo vytvoření adekvátního překladu odborného textu, budeme se v této kapitole věnovat překladovým transformacím, a to především těm, které byly použity v průběhu procesu překladu daného nařízení. Překladová transformace je operace, při níž se lexikální jednotka výchozího jazyku změní ve formálně jinou lexikální jednotku cílového jazyka, přičemž invariant obsahu zůstane nezměněn. (Vychodilová 2013: 35)

2.1.1 Transkripce

Při transkripci dochází k převodu lexikální jednotky výchozího jazyka vytvořením její zvukové podoby, a to pomocí písmen jazyku překladu. (Vychodilová 2013: 36) V námi překládaném textu jsme se setkali především s transkripcí geografických názvů:

Мурманская, Курганская, Омская, Новгородская, Ярославская области, отдельные районы Архангельской, Ростовской, Тюменской областей, Республики Калмыкия и Ставропольского края. – Murmanská, Kurganská, Omská, Novgorodská

a Jaroslavská oblast, některé regiony Archalgelské, Rostovské a Tjumenské oblasti či některé regiony Kalmycké republiky a Stavropolského kraje.

в бассейнах рек Дона, Урала, Кубани, Иртыша – v povodích řek Donu, Uralu, Kubáně a Irtyše

2.1.2 Kalkování

Kalkování je způsob převodu lexikální jednotky originálu záměnou jejích částí – morfém nebo slov jejich lexikálními protějšky v jazyku překladu. Jedná se v podstatě o doslovný překlad. V některých případech se při překladu může používat kalkování a transliterace nebo transkripce zároveň. (Vychodilová 2013: 37) Příklady z překladu:

*Евразийское экономическое сообщество – Eurasijské hospodářské společenství
Минэнерго России – Ministerstvo energetiky Ruska*

2.1.3 Větněčlenská záměna

Jak již název vypovídá, v tomto případě se jedná o záměnu větných členů. Jedná se o gramatickou transformaci, při níž dochází k přestavbě syntaktické struktury. V překladu mezi ruštinou a češtinou se často jedná o záměnu přívlastku neshodného za shodný a naopak. (Vychodilová 2013: 38-39) Zde jsou příklady z textu:

Ресурсный потенциал подземных вод – Potenciál zdrojů podzemních vod

бассейновый совет – rada povodí

технологии мониторинга – monitorovací technologie

объект экономики – ekonomický subjekt

отрасль экономики – hospodářské odvětví

технологии производства – výrobní technologie

2.1.4 Změna slovosledu

Během procesu překladu z jednoho jazyku do druhého je často nutné změnit pořádek slov ve větě tak, aby odpovídal syntaktickým pravidlům cílového jazyka. Typickou konstrukcí, při které při překladu z ruštiny do češtiny musí vždy dojít ke změně slovosledu, je tzv. obmykání neboli interpoziční slovosled. (Vychodilová 2013: 39-40)
Příklady z překladu:

наличие в отдельных регионах Российской Федерации дефицита водных ресурсов – nedostatek vodních zdrojů v některých regionech Ruské federace

неиспользование около половины числящихся на государственном учете разведанных и оцененных месторождений пресных подземных вод – nevyužívání zhruba poloviny státem evidovaných prozkoumaných a odhadovaných nalezišť sladkých подземních vod

Для обеспечения определенных Концепцией социально-экономического развития темпов развития страны в ходе реализации основных положений настоящей Стратегии предстоит обеспечить комплексное решение ряда проблем. – K zajištění tempa rozvoje země v průběhu provádění základních ustanovení této strategie, jak je stanoveno v Koncepti socioekonomického rozvoje, bude potřeba zajistit komplexní řešení řady problémů.

Обеспеченность территории Российской Федерации запасами подземных вод, которые могут использоваться для питьевого и хозяйственно-бытового водоснабжения, также неравномерна. - Nerovnoměrné je také zabezpečení Ruské federace zásobami podzemních vod, které lze využít k zásobování pitnou a užitkovou vodou.

гарантировать питьевое и хозяйственно-бытовое водоснабжение населения – zaručit zásobování obyvatelstva pitnou a užitkovou vodou

В целом по стране обеспеченность водными ресурсами составляет 30,2 тыс. куб. м на человека в год. - Zabezpečení vodními zdroji v Rusku činí celkově 30,2 tisíc m³ na osobu za rok.

2.1.5 Generalizace

Generalizace je lexikálně-gramatická transformace, při níž dochází k záměně lexikální jednotky výchozího jazyku s užším, konkrétnějším významem na lexikální jednotku cílového jazyku s širším, obecnějším významem. (Vychodilová 2013: 42)
Příklady generalizace:

донные отложения – sedimenty

2.1.6 Změna gramatického statusu větných konstrukcí

Jde např. o záměnu trpné konstrukce činnou. (Vysloužilová, Machalová 2011: 11)

Příklad:

*В экономике ежегодно **используется** около 62,5 куб. км воды. - **Хосподářství spotřebuje** ročně zhruba 62,5 км³ vody.*

*Мероприятия по снижению негативного воздействия вод и обеспечению эксплуатационной надежности гидротехнических сооружений **обеспечат** защищенность населения, проживающего на территориях, подверженных воздействию опасных гидрологических явлений, и устойчивое функционирование соответствующих объектов экономики. - **Bezpečnost** obyvatelstva, žijícího v oblastech, která jsou vystavena nebezpečným hydrologickým jevům, a takéž stabilní fungování příslušných ekonomických subjektů **budou zajištěny** opatřeními ke snížení negativních dopadů vod a zajištěním provozní spolehlivosti vodních děl.*

2.1.7 Spojení větných celků

Překladatelská transformace, při níž dochází ke spojení dvou nebo více vět v jednu (Vychodilová 2013: 41), např.:

Дефицит водных ресурсов в отдельных регионах страны возникает в основном в маловодные периоды. Возникновение дефицита обусловлено следующими

причинами: - Недостатек водных источников в некоторых регионах землѣ возникает преждевсѣм в обдобиѣ суѣа, причѣмъ jejich deficit je podmѣнен њsledujícímї причинami:

2.1.8 Rozčlenění větných celků

Jedná se o proces opačný předchozímu. Příklad:

регламентировать хозяйственную деятельность на территориях, подверженных периодическому затоплению, в том числе расположенных в нижних бьефах гидроузлов, предусматривая законодательное определение паводкоопасных территорий как территорий с особыми условиями их использования для осуществления градостроительной деятельности, установление порядка их зонирования и формирование системы ограничений на ведение хозяйственной деятельности; - reglementovat hospodářskou činnost v oblastech se zvýšeným rizikem povodní, a to včetně oblastí poblíž výpusť velkých vodních děl. Taková úprava by měla zohlednit legislativní vymezení záplavových území jako území se zvláštními podmínkami využívání k provádění výstavby a územního plánování a vytváření systému pro omezení hospodářské činnosti;

2.1.9 Multiverbivace

Technika, při níž dochází k překladu dvouslovného nebo víceslovného pojmenování jednoslovným. V odborném stylu se tato gramatická transformace vyskytuje poměrně často, slouží k vyjádření odbornosti vyjadřování. (Vychodilová 2013: 39)
Příklad:

Высокую степень воздействия на водные объекты оказывает рассредоточенный (диффузный) сток - Ve vysoké míře na vodní plochy působí rozptýlený odtok

Создание таких систем потребует модернизации системы гидрометеорологических наблюдений - Vytvoření takových systémů si bude vyžadovat modernizaci hydrometeorologického pozorovacího systému

2.1.10 Univerbizace

Transformace, opačná multiverbizaci. Příklad:

водная растительность – hydrofyty

селитебная территория – sídliště

водосборная территория – povodí

*Реализация настоящей Стратегии будет способствовать сбалансированному социально-экономическому развитию страны – Provádění této Strategie **přispěje** k vyváženému socioekonomickému rozvoji země*

*низкая **степень освоения** запасов подземных вод – nedostatečně **prozkoumané** zásoby podzemních vod*

*Эффективность систем достигается **путем сопряжения** с единой информационно-аналитической системой водохозяйственного комплекса Российской Федерации – Účinnost systémů je dosahována **propojením** s jednotným informačním a analytickým systémem vodohospodářského komplexu Ruské federace*

*оптимизировать разграничение полномочий органов государственной власти **путем передачи** органам государственной власти субъектов Российской Федерации осуществления полномочий Российской Федерации. – optimalizovat rozdělení pravomocí orgánů státní moci **předáním** výkonu pravomocí Ruské federace státním orgánům subjektů Ruské federace.*

2.1.11 Záměna gramatických kategorií

Jde o gramatickou transformaci, jedná se především o záměnu čísla, času, slovesného vidu apod. (Vychodilová 2013: 37)

- záměna čísla

***В целях** повышения качества воды в водных объектах – **За účelem** zlepšení kvality vody ve vodních plochách*

объектов экономики и сельскохозяйственных угодий – ekonomických subjektů a zemědělské půdy

- záměna pádu

Водные ресурсы Российской Федерации характеризуются значительной неравномерностью распределения по территории страны – Vodní zdroje jsou v Ruské federaci rozloženy značně nerovnoměrně.

2.1.12 Záměna slovních druhů

Velmi častý druh gramatické transformace, je možné zaměňovat v podstatě všechny slovní druhy. V závislosti na tom, mezi jakými slovními druhy probíhá daná transformace, se potom záměna nazývá nominalizací, verbalizací, adjektivizací apod. (Vychodilová 2013: 38) Příklady z textu:

- adverbizace

необходима модернизация очистных сооружений - je nutné modernizovat čističky

- verbalizace:

может быть устранен или в значительной мере смягчен – lze eliminovat nebo podstatně zmírnit

отсутствие эффективных экономических механизмов, стимулирующих бизнес к активному внедрению прогрессивных водосберегающих технологий производства, систем оборотного и повторно-последовательного водоснабжения и сокращению непроизводительных потерь воды. – absence efektivních ekonomických nástrojů, které by podněcovaly podniky aktivně zavádět moderní technologie šetrné ke spotřebě vody. Mělo by se jednat o výrobní technologie, systémy opětovného využívání vody či redukci vodních ztrát mimo výrobu.

*Мероприятия по снижению антропогенного воздействия на водные объекты позволят достичь высоких экологических стандартов жизни населения, **сохранения** здоровья граждан, улучшить состояние водных экосистем как необходимого фактора для восстановления видового разнообразия и **обеспечения** условий для воспроизводства водных биоресурсов. – Opatření ke snížení antropogenního dopadu na vodní plochy umožní dosáhnout vysokých ekologických standardů života obyvatel, **zachovat** zdraví občanů, zlepšit stav vodních ekosystémů jako nezbytného faktoru pro obnovu druhové rozmanitosti a **zajistit** podmínky pro reprodukci vodních organismů.*

- adjektivizace:

*способность к самоочищению – **samočisticí schopnost***

2.1.13 Kompresa

Jedná se o gramatickou transformaci, při které dochází ke zhuštění předávané informace při překladu z výchozího jazyka do jazyka překladu. (Vychodilová 2013: 40)
Příklad komprese:

Сложившийся уровень антропогенного загрязнения является одной из основных причин, вызывающих деградацию рек. – Současná úroveň antropogenního znečištění je jednou z hlavních příčin degradace řek.

2.1.14 Dekompresa

Proces dekomprese je opakem procesu komprese. (Vychodilová 2013: 41) Příklad dekomprese:

Объем сброса загрязненных сточных вод предприятиями жилищно-коммунального хозяйства составляет свыше 60 процентов общего объема сброса загрязненных сточных вод в Российской Федерации. – Množství znečištěných odpadních vod, které jsou vypouštěny podniky bytových a komunálních služeb, činí více

než 60 procent z celkového objemu vypouštěných znečištěných odpadních vod v Ruské federaci.

применение устаревших водоемких производственных технологий – používání zastaralých výrobních technologií, náročných na spotřebu vody

*Реализация мероприятий, **направленных** на рационализацию и комплексное использование водных ресурсов, позволит добиться снижения водоемкости экономики, гарантировать питьевое и хозяйственно-бытовое водоснабжение населения и создать надежные условия развития промышленности, энергетики, водного транспорта и сельского хозяйства за счет эффективного использования водоресурсного потенциала страны. – Provádění opatření, **která jsou zaměřená** na zefektivnění a komplexní využívání vodních zdrojů, umožní snížit spotřebu vody v hospodářství, zaručit zásobování obyvatelstva pitnou a užitkovou vodou a vytvořit spolehlivé podmínky pro rozvoj průmyslu, energetiky, vodní dopravy a zemědělství účinným využíváním potenciálu ruských zdrojů vody.*

*ухудшение качества вод поверхностных водных объектов, **используемых** в качестве источников питьевого и хозяйственно-бытового водоснабжения - zhoršení kvality vod povrchových vodních ploch, **které jsou využívány** pro pitné a užitkové zásobování vodou*

2.1.15 Antonymický překlad

Lexikálně-gramatická transformace, při níž dochází k záměně záporné formy na kladnou, nebo naopak z kladné formy na zápornou. Zároveň dochází k záměně lexikální jednotky výchozího jazyku na jednotku cílového jazyku s opačným významem, avšak význam celkově by měl zůstat nezměněn. (Vychodilová 2013: 43)

*На освоенные районы европейской части страны (...) приходится **не более 10 процентов** водных ресурсов – Na osídlené části země (...) připadá **maximálně 10 procent** vodních zdrojů*

Závěr

Tématem této bakalářské práce s názvem „*Komentovaný překlad odborného textu z oblasti environmentalistiky*“ byl, jak už napovídá název, překlad odborného textu, doplněný komentářem a glosářem. Předmětem překladu bylo nařízení Ruské federace s názvem „*Vodní strategie Ruské federace na období do roku 2020*“. Výběr tématu byl motivován především osobním zájmem o oblast environmentalistiky a taky vzrůstajícím zájmem veřejnosti o správné a šetrné využívání vodních zdrojů. Ačkoliv obsah textu pojednává o problematice využívání vodních zdrojů v Ruské federaci, některé z bodů řešení dané problematiky tohoto nařízení bychom mohli aplikovat i v České republice, jelikož i u nás se potýkáme s problematikou nesprávného nakládání s vodními zdroji. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Kromě toho práce obsahuje taktéž dvě přílohy – originální znění textu a rusko-český glosář vybraných termínů.

Hlavním cílem práce bylo vytvoření adekvátního překladu odborného textu. Jednalo se o praktickou a zároveň nejsložitější část této práce, a to především po syntaktické stránce, jelikož v textu se vyskytovala složitá a dlouhá souvětí, doprovázená odbornou terminologií. V průběhu procesu překladu bylo využito terminologických slovníků, výkladových slovníků, online překladačů, a taky bylo čerpáno z internetových stránek zabývajících se danou problematikou, jelikož ne všechny odborné termíny byly zachyceny v dostupných slovnících.

Praktická část zahrnuje vedle překladu taky překladový komentář, ve kterém je dána definice některým překladatelským transformacím, a konkrétně těm, které byly použity v průběhu procesu překladu. Ke každé z těchto transformací je uvedeno několik příkladů z vlastního překladu.

V teoretické části jsme se věnovali funkčním stylům, zaměřili jsme se především na odborný a administrativní styl, protože překládaný text bychom mohli zařadit do odborného a zároveň vyššího administrativního stylu, jelikož se jedná o nařízení, podepsané přímo prezidentem Ruské federace. U odborného stylu jsme vymezili jeho rozdělení a trochu detailněji rozebrali jeho syntaktické a lexikální rysy, při tom jsme aplikovali příklady těchto rysů přímo z překládaného textu, čímž jsme dokázali, že se jedná o odborný styl. V rámci odborného stylu jsme se zaměřili taky na charakteristiku termínů, které bývají neoddelitelnou součástí odborného stylu. V námi překládaném textu se objevily nejen termíny z oblasti environmentalistiky, ale taky z oblasti techniky, geologie,

ekonomie a také termíny typické pro administrativní styl. Ten jsme charakterizovali o něco stručněji než odborný styl, a také bylo použito příkladů přímo z textu, abychom dokázali, že tento text nese i prvky stylu administrativního.

Резюме

Предметом настоящей бакалаврской работы является комментированный перевод научного текста из области энвайронменталистики. Мы переводили правительственное распоряжение Российской Федерации с названием «*Водная Стратегия Российской Федерации на период до 2020 года*». Так как переводимый документ является правительственным распоряжением, мы можем характеризовать его как текст научного стиля + официально-документального подстиля официально-делового стиля. Выбор темы был мотивирован, прежде всего, личным интересом в данной проблематике и возможностью расширить свои знания в этой области. Проблематика нерационального использования водных ресурсов актуальна в наше время не только в России, но и во всем мире, что связано, между прочим, с глобальными изменениями климата. Достаточно важной проблематикой в отношении водных ресурсов является также их техногенное загрязнение, вследствие чего часть населения в разных странах мира не имеет доступа к качественной питьевой воде.

Главной целью работы было создание адекватного перевода с русского языка на чешский. Работа разделена на две части – теоретическую и практическую и её дополняют два приложения – оригинальный текст распоряжения в сокращенной версии и глоссарий терминов. Целью теоретической части работы было описание научного и официально-делового стилей и здесь мы коснулись также темы терминов, так как термины являются неотъемлемой частью научного стиля и часто они появляются также в официально-деловом стиле. Оригинальный текст распоряжения мы перевели в сокращенном объеме по причине того, что весь текст был слишком длинным для нашей работы. Комплектный текст распоряжения можно найти на сайте Минприроды России <https://www.mnr.gov.ru/>.

В первой – теоретической части мы уделяли внимание функциональным стилям с более подробным описанием научного и официально-делового стиля. Сначала мы перечислили все функциональные стили. Далее мы подробнее характеризовали научный стиль, определили его основные черты, среди которых является, например, монологический характер речи, точность и ясность изложения, частое использование терминов и неиспользование экспрессивных выражений или слов-синонимов. Главной целью научного стиля является точно и полно передать

информацию, основанную на фактах или исследованиях. Далее мы отметили, что научный стиль встречается чаще всего в письменной форме, но даже если он появляется в устной форме в качестве докладов или рефератов, то текст всё равно бывает заранее подготовленным. Затем мы разделили виды научного стиля по классификации российского философа А. Радугина, который подразделил научный стиль на научно-естественный, научно-гуманитарный и научно-технический в зависимости от области науки. После этого мы коснулись терминов, так как они являются неотъемлемой частью научного стиля. О них мы черпали в основном из литературы чешских лингвистов, а именно из литературы Марии Чеховой, Златы Куфнеровой и Эдиты Громовой. Благодаря их работам мы узнали, что термины должны быть однозначными понятиями без экспрессивных оттенков, иногда они бывают интернационального характера. Заодно были приведены примеры терминов прямо из текста распоряжения, так как в тексте их встречалось достаточно много, особенно из области экологии, гидрологии, геологии, техники и экономики.

Затем мы перешли к рассмотрению синтаксических особенностей научного стиля. Нужно подчеркнуть, что проблемы в течение процесса перевода возникали преимущественно вследствие сложного синтаксиса текста распоряжения и также вследствие множества терминов. В тексте наблюдались сложные предложения, и при переводе с русского языка на чешский часто нужно было изменить порядок слов так, чтобы он соответствовал системным и узуальным правилам чешского языка. К каждой нами описанной черте синтаксиса научного стиля были приведены примеры из переводимого документа для того, чтобы доказать, что текст настоящей «Стратегии» является текстом научного стиля. В этой части мы черпали преимущественно из литературы российского лингвиста А. А. Гвоздева.

После того мы занялись лексической стороной научного стиля, в которой мы отметили, что для научного стиля характерно использование абстрактной лексики, клишированных выражений или пассивных конструкций. Также была подчеркнута важная роль терминов, причём некоторые из них было достаточно сложно найти в общедоступных русско-чешских словарях. Поэтому мы пользовались возможностью перевести термин сначала с русского языка на английский и затем с английского языка на чешский. Также благодаря этому способу перевода мы могли дать адекватный и понятный перевод появляющимся в тексте терминам. Хорошими помощниками перевода послужили, например, интернет-словарь slovníky.lingea.cz

или интернет-переводчик context.reverso.net, в который нужно задать ключевое слово и он найдёт данное слово или словосочетание в контексте уже переведенного текста. Основной его минус заключается в том, что в выборе языков, между которыми можно осуществлять перевод, нет чешского. На похожей базе работает также интернет-сайт linguee.com с преимуществом того, что он осуществляет перевод также на чешский язык, только не с русского языка. Для того, чтобы доказать, что лексика данного распоряжения является типичной для научного стиля, мы пользовались примерами из оригинала нами переводимого распоряжения. Определению этих особенностей способствовала преимущественно научная литература российского лингвиста Д. Э. Розенталя и А. А. Радугина.

Последняя глава теоретической части посвящена характеристике официально-делового стиля, так как переводимый текст является правительственным распоряжением, подписанным Президентом Российской Федерации В. В. Путиным. У официально-делового стиля мы нашли некоторые сходства с научным стилем, к которым можно отнести, например, частое применение терминов, пассивных конструкций и клишированных выражений или неиспользование слов-синонимов и экспрессивных выражений. У официально-делового стиля, как и у научного стиля, преобладают имена существительные над другими частями речи. Здесь мы также приводили примеры из текста «Стратегии», чтобы доказать, что данный текст несёт также черты официально-делового стиля. В этой части мы исходили, прежде всего, из научной литературы чешских лингвистов Йиржиго Гомолаче и Камилы Мразковой.

Вторая – практическая часть посвящена самому переводу данного распоряжения и также переводческому комментарию. Распоряжение разделено на главы, которые логически взаимосвязаны друг с другом, что типично как для научного, так и для официально-делового стиля. В течение процесса перевода мы сначала узнали, какие именно Министерства Российской Федерации будут заниматься исполнением переводимого распоряжения. Далее мы узнали про современное состояние водных ресурсов в Российской Федерации. Россия, как самая большая страна мира обладает огромными запасами водных ресурсов. Тем не менее, в России находятся также вододефицитные регионы, которые располагаются особенно на юге страны. Кроме засухи в Российской Федерации наблюдается также другой экстрим, а именно наводнения, которым подвержены 2,5 процента населения

страны. Наводнения приводят к экономическим потерям, особенно впоследствии затопления селитебных территорий и сельскохозяйственных угодий.

Правительство Российской Федерации определило стратегические цели, которых нужно достичь до 2020 года, среди которых есть, например, повышение качества питьевой воды, потребляемой населением, или устранение дефицита водных ресурсов за счёт построения водохранилищ питьевого назначения. В соответствии с целями и задачами реализации Стратегии был установлен ряд мероприятий, направленный на достижение стратегических целей. Среди самых главных можно назвать, например, мероприятия по повышению рациональности водопользования или построение гидроузлов в вододефицитных регионах страны. Вместе с тем необходимо совершенствование государственного управления в области использования и охраны водных объектов, которое способствует сбалансированному развитию водохозяйственного комплекса Российской Федерации. В конце распоряжения речь идёт о финансировании «Стратегии» и ожидаемых результатах реализации «Стратегии».

Настоящее распоряжение было сложным для перевода особенно с синтаксической точки зрения, так как в тексте часто встречались длинные и сложные предложения, состоящие даже из более 70 слов. При переводе с русского языка на чешский в некоторых случаях надо было расчленить такие длинные предложения на две отдельные.

После перевода данного документа мы уделили внимание переводческому комментарию. В нём были описаны некоторые переводческие трансформации, а именно те, которые мы применили в течение процесса перевода. Знание переводческих трансформаций важно для создания адекватного перевода. Мы использовали, например, транскрипцию, замену членов предложения, замену частей речи, изменение порядка слов, мультивербизацию или расчленение предложений.

Настоящая работа дополнена также двумя приложениями, а именно сокращённым текстом оригинала и русско-чешским глоссарием терминов, которые встречались в нами переводимом распоряжении.

Bibliografie

Ruská literatura

ГВОЗДЕВ, А. Н. *Очерки по стилистике русского языка*. Издание третье. Москва: Издательство «Просвещение», 1965, 407 s.

РАДУГИН, А. А. *Русский язык и культура речи: учебное пособие*. Москва: Издательство «Библионика», 2004, 238 s. ISBN -5-98685-001-7.

РОЗЕНТАЛЬ, Д. Е. *Практическая стилистика русского языка*. Издание 3-е, исправленное и дополненное. Москва: Издательство «Высшая школа», 1974, 352 s.

ФЕДОРОВ, А. В. *Основы общей теории перевода: (лингвистический очерк)*. Издание 3-е переработанное и дополненное. Москва: Издательство «Высшая школа», 1968, 395 s.

Česká literatura

ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.

ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-85866-21-8.

GROMOVÁ, Edita, Milan HRDLIČKA a Vítězslav VILÍMEK. *Antologie teorie odborného překladu: výběr z prací českých a slovenských autorů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7368-383-2.

HOFFMANNOVÁ, Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-2566-1.

KNITTLOVÁ, Dagmar, Bronislava GRYGOVÁ a Jitka ZEHNALOVÁ. *Překlad a překládání*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010. ISBN 978-80-244-2428-6.

KUFNEROVÁ, Zlata. *Překládání a čeština*. Jinočany: H & H, 1994. Linguistica (H & H). ISBN 80-85787-14-8.

MINÁŘOVÁ, Eva. *Základy stylistiky češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1436-9.

VYCHODILOVÁ, Zdeňka. *Vvedenije v teoriju perevoda dlja rusistov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3417-9.

VYSLOUŽILOVÁ, Eva a Milena MACHALOVÁ. *Cvičebnice překladau pro rusisty: politika, ekonomika*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2854-3.

ŽVÁČEK, Dušan. *Kapitoly z teorie překladau I: (odborný překlad)*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. ISBN 80-7067-489-x.

Internetové slovníky a jiné příručky

Ruské a jiné internetové slovníky a jiné příručky

БОЛЬШАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ НЕФТИ И ГАЗА. *Ngpedia.ru* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <https://www.ngpedia.ru/id523691p1.html>

ВИКИСЛОВАРЬ. *Ru.wiktionary.org* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: https://ru.wiktionary.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B0

ВОДА РОССИИ – ГЛОССАРИЙ. *Water-ru.ru/Глоссарий* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <https://water-ru.ru/%D0%93%D0%BB%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B9>

ГРАМОТА.РУ. *Gramota.ru* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <http://gramota.ru/>

КОТЛЭНЕРГО: Инженерные системы. *Service-teplo.ru* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: http://service-teplo.ru/?page_id=1143

МИНИСТЕРСТВО ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ И ЭКОЛОГИИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ. *Mnr.gov.ru* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <https://www.mnr.gov.ru/>

ОБОРОТНОЕ ВОДОСНАБЖЕНИЕ. *Enviropark.ru* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <http://enviropark.ru/course/info.php?id=111>

ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫЙ ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ ПРОЕКТ. *Waterrus.ru* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: http://www.waterrus.ru/equipment/zero_discharge.htm

REVERSO CONTEXT. *Context.reverso.net* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <https://context.reverso.net/%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%B4/%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9/>

České internetové slovníky a jiné příručky

LINGEA SLOVNÍKY. *Slovníky.lingea.cz* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/rusko-cesky>

LINGUEE. Dictionary for German, French, Spanish and more. *Linguee.com* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <https://www.linguee.com/>

PRŮMYSLOVÁ EKOLOGIE. *Prumyslovaekologie.cz* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <https://www.prumyslovaekologie.cz/info/vyuziti-vody-v-prumyslu>

PŘEKLADAČ GOOGLE. *Translate.google.cz* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <https://translate.google.cz/?hl=cs>

SEZNAM SLOVNÍK. *Slovník.seznam.cz* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <https://slovník.seznam.cz/>

WIKISLOVNÍK. *Cs.wiktionary.org* [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: https://cs.wiktionary.org/wiki/Wikislovn%C3%ADk:Hlavn%C3%AD_strana

WIKIPEDIE – OTEVŘENÁ ENCYKLOPEDIIE. *cs.wikipedia.org* [online]. [cit. 2020-06-24]. Dostupné z: <https://www.wikipedia.org/>

Ostatní

KAPITÁNOVÁ, J.: *Přednášky z předmětu Stylistika. KSR/7STYL*. Olomouc

Пříloha č. 1 – originální text

ПРАВИТЕЛЬСТВО РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

РАСПОРЯЖЕНИЕ

от 27 августа 2009 г. N 1235-р

(в ред. распоряжения Правительства РФ от 28.12.2010 N 2452-р)

1. Утвердить прилагаемые:

Водную стратегию Российской Федерации на период до 2020 года;

план мероприятий по реализации Водной стратегии Российской Федерации на период до 2020 года.

2. Минприроды России, Минэкономразвития России, Минрегиону России, Минсельхозу России, Минтрансу России, Минэнерго России и Минпромторгу России с участием иных заинтересованных федеральных органов исполнительной власти обеспечить реализацию Водной стратегии Российской Федерации на период до 2020 года.

3. Федеральным органам исполнительной власти, являющимся головными исполнителями по соответствующим мероприятиям плана, предусмотренного пунктом 1 настоящего распоряжения, ежегодно, до 1 февраля, представлять в Правительство Российской Федерации доклады о результатах реализации Водной стратегии Российской Федерации на период до 2020 года и достижении целевых показателей.

4. Рекомендовать органам исполнительной власти субъектов Российской Федерации при формировании региональных программ социально-экономического развития предусматривать в пределах своей компетенции разработку и осуществление мероприятий, обеспечивающих рациональное использование, восстановление и охрану водных объектов и их водных ресурсов, предотвращение негативного воздействия вод, развитие водохозяйственного комплекса в соответствии с Водной стратегией Российской Федерации на период до 2020 года и планом мероприятий по ее реализации.

Председатель Правительства
Российской Федерации
В.ПУТИН

Утверждена
распоряжением Правительства
Российской Федерации
от 27 августа 2009 г. N 1235-р

ВОДНАЯ СТРАТЕГИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ НА ПЕРИОД ДО 2020 ГОДА

I. Введение

Настоящая Стратегия разработана в целях водоресурсного обеспечения реализации Концепции долгосрочного социально-экономического развития Российской Федерации на период до 2020 года, утвержденной распоряжением Правительства Российской Федерации от 17 ноября 2008 г. N 1662-р (далее - Концепция социально-экономического развития).

Настоящая Стратегия определяет основные направления деятельности по развитию водохозяйственного комплекса России, обеспечивающего устойчивое водопользование, охрану водных объектов, защиту от негативного воздействия вод, а также по формированию и реализации конкурентных преимуществ Российской Федерации в водоресурсной сфере.

Настоящая Стратегия закрепляет базовые принципы государственной политики в области использования и охраны водных объектов, предусматривает принятие и реализацию управленческих решений по сохранению водных экосистем, обеспечивающих наибольший социальный и экономический эффект, и создание условий для эффективного взаимодействия участников водных отношений.

II. Современное состояние водохозяйственного комплекса Российской Федерации

1. Использование водных ресурсов

Российская Федерация принадлежит к числу государств, наиболее обеспеченных водными ресурсами. Среднегодовое возобновляемое водное ресурсы России составляют 10 процентов мирового речного стока (2 место в мире после Бразилии) и оцениваются в 4,3 тыс. куб. км в год. В целом по стране обеспеченность водными ресурсами составляет 30,2 тыс. куб. м на человека в год.

Водные ресурсы Российской Федерации характеризуются значительной неравномерностью распределения по территории страны. На освоенные районы европейской части страны, где сосредоточено более 70 процентов населения и производственного потенциала, приходится не более 10 процентов водных ресурсов.

В маловодные годы дефицит воды наблюдается в районах интенсивной хозяйственной деятельности в бассейнах рек Дона, Урала, Кубани, Иртыша, а также на западном побережье Каспийского моря.

Ресурсный потенциал подземных вод на территории Российской Федерации составляет почти 400 куб. км в год.

Общее количество запасов подземных вод, пригодных для использования (питьевого и хозяйственно-бытового, производственно-технического водоснабжения, орошения земель и обводнения пастбищ), составляет около 34 куб. км в год.

Обеспеченность территории Российской Федерации запасами подземных вод, которые могут использоваться для питьевого и хозяйственно-бытового водоснабжения, также неравномерна. Подземными водами, качество которых соответствует гигиеническим нормативам, недостаточно обеспечены Мурманская, Курганская, Омская, Новгородская, Ярославская области, отдельные районы Архангельской, Ростовской, Тюменской областей, Республики Калмыкия и Ставропольского края.

В Российской Федерации функционирует водохозяйственный комплекс, который является одним из крупнейших в мире и включает более 30 тыс. водохранилищ и прудов общим объемом свыше 800 куб. км и полезным объемом

342 куб. км. Сеть каналов межбассейнового и внутрибассейнового перераспределения стока, водохозяйственных систем водотранспортного назначения общей протяженностью более 3 тыс. км позволяет осуществлять переброску стока в объеме до 17 куб. км в год.

Для обеспечения безопасности поселений, объектов экономики и сельскохозяйственных угодий от негативного воздействия вод возведено свыше 10 тыс. км дамб и других объектов инженерной защиты.

Общий объем забора (изъятия) водных ресурсов из природных водных объектов в Российской Федерации составляет 80 куб. км в год.

В экономике ежегодно используется около 62,5 куб. км воды.

Свыше 90 процентов общего объема использования водных ресурсов приходится на тепловую и атомную энергетику (37 процентов), агропромышленный комплекс (24 процента), а также жилищно-коммунальное хозяйство (18 процентов), добывающую и обрабатывающую промышленность (12 процентов).

Функционирующий водохозяйственный комплекс в целом эффективно обеспечивает текущие водоресурсные потребности Российской Федерации. Вместе с тем экономика страны в будущем потребует увеличения гарантированного объема водных ресурсов соответствующего качества, предназначенных для удовлетворения питьевых и хозяйственно-бытовых нужд, а также для использования в промышленности, сельском хозяйстве, энергетике и в рекреационных целях.

Для обеспечения определенных Концепцией социально-экономического развития темпов развития страны в ходе реализации основных положений настоящей Стратегии предстоит обеспечить комплексное решение ряда проблем, основными из которых являются:

нерациональное использование водных ресурсов;

наличие в отдельных регионах Российской Федерации дефицита водных ресурсов;

несоответствие качества питьевой воды, потребляемой значительной частью населения, гигиеническим нормативам, а также ограниченный уровень доступа населения к централизованным системам водоснабжения.

Нерациональное использование водных ресурсов

Водоемкость валового внутреннего продукта Российской Федерации составляет около 2,4 куб. м/тыс. рублей, значительно превышая аналогичные показатели стран с развитой экономикой.

Основными факторами нерационального использования водных ресурсов являются:

применение устаревших водоемких производственных технологий;

высокий уровень потерь воды при транспортировке;

недостаточная степень оснащенности водозаборных сооружений системами учета;

отсутствие эффективных экономических механизмов, стимулирующих бизнес к активному внедрению прогрессивных водосберегающих технологий производства, систем оборотного и повторно-последовательного водоснабжения и сокращению непроизводительных потерь воды.

Объем потерь воды при транспортировке в Российской Федерации составляет до 8 куб. км в год.

Свыше 4,8 куб. км воды в год теряется в орошаемом земледелии из-за низкого технического уровня и значительной степени износа мелиоративных систем и гидротехнических сооружений, около 3 куб. км в год, или более 20 процентов общего объема поданной в водопроводную сеть воды, теряется в системах централизованного водоснабжения из-за их неудовлетворительного технического состояния.

Проблемами использования подземных вод являются:

низкая степень освоения запасов подземных вод (в среднем по стране не превышает 33 процента);

неиспользование около половины числящихся на государственном учете разведанных и оцененных месторождений пресных подземных вод;

добыча значительной доли подземных вод на участках недр, не имеющих утвержденных запасов подземных вод;

истощение месторождений подземных вод вследствие нарушений режима их использования, а также бесконтрольной добычи на нераспределенном фонде недр.

Дефицит водных ресурсов

Дефицит водных ресурсов в отдельных регионах страны возникает в основном в маловодные периоды. Возникновение дефицита обусловлено следующими причинами:

неравномерность распределения водных ресурсов по территории Российской Федерации;

ограниченность регулирующих возможностей водохранилищ для удовлетворения ресурсной потребности населения, промышленности, сельского хозяйства, рыбного хозяйства, внутреннего водного транспорта;

недостаточная комплексность использования водных ресурсов на отдельных водохозяйственных участках.

Дефицит водных ресурсов для обеспечения нужд питьевого и хозяйственно-бытового водоснабжения, складывающийся в периоды малой водности в Республике Калмыкия, Белгородской и Курской областях, Ставропольском крае, отдельных районах Южного Урала и юга Сибири, а также для обеспечения сельскохозяйственных нужд на территории Саратовской, Астраханской, отдельных частях Волгоградской и Оренбургской областей, на Северном Кавказе может быть устранен или в значительной мере смягчен сокращением потерь воды в системах водоснабжения и мелиоративных сетях, переходом на водосберегающие технологии полива.

В ряде случаев возникновение дефицита обусловлено некомплексным использованием водных ресурсов. Сложный узел проблем возник в низовьях р. Волги, где требуется системное переустройство водохозяйственного комплекса для оптимизации использования водных ресурсов в целях водоснабжения населения, сельскохозяйственного производства, рыбного хозяйства, сокращения холостых сбросов и потерь выработки электроэнергии на гидроэлектростанциях Волжско-Камского каскада, а также сохранения уникальной экосистемы Волго-Ахтубинской поймы и дельты р. Волги. Сложная водохозяйственная ситуация периодически складывается также в бассейнах рек Кубани и Терека.

2. Охрана водных объектов

В водные объекты Российской Федерации сбрасывается до 52 куб. км в год сточных вод, из которых 19,2 куб. км подлежат очистке.

Свыше 72 процентов сточных вод, подлежащих очистке (13,8 куб. км), сбрасываются в водные объекты недостаточно очищенными, 17 процентов (3,4 куб. км) - загрязненными без очистки и только 11 процентов (2 куб. км) - очищенными до установленных нормативов.

Вместе со сточными водами в поверхностные водные объекты Российской Федерации ежегодно поступает около 11 млн. тонн загрязняющих веществ.

Основными источниками загрязненных сточных вод являются предприятия жилищно-коммунального хозяйства, промышленности и агропромышленного комплекса, на долю которых приходится свыше 90 процентов общего объема сброса загрязненных сточных вод.

Объем сброса загрязненных сточных вод предприятиями жилищно-коммунального хозяйства составляет свыше 60 процентов общего объема сброса загрязненных сточных вод в Российской Федерации. Причинами этого являются значительный износ очистных сооружений, применение устаревших технологий очистки сточных вод, прием объектами жилищно-коммунального хозяйства загрязненных стоков промышленных предприятий.

На долю промышленности приходится 25 процентов общего объема сброса загрязненных сточных вод. Основными источниками загрязнения водных объектов являются предприятия, осуществляющие целлюлозно-бумажное, химическое, металлургическое производство, полиграфическую деятельность, производство кокса, нефтепродуктов, добычу металлических руд, а также предприятия угольной промышленности.

Высокую степень воздействия на водные объекты оказывает рассредоточенный (диффузный) сток с сельскохозяйственных и селитебных территорий, площадей, занятых отвалами и отходами промышленного производства, а также трансграничные загрязнения.

Сложившийся уровень антропогенного загрязнения является одной из основных причин, вызывающих деградацию рек, водохранилищ, озерных систем, накопление в донных отложениях, водной растительности и водных организмах загрязняющих веществ, в том числе токсичных, и ухудшение качества вод

поверхностных водных объектов, используемых в качестве источников питьевого и хозяйственно-бытового водоснабжения и являющихся средой обитания водных биологических ресурсов.

Большинство водохозяйственных участков на территории Российской Федерации характеризуются высокой степенью загрязнения водных объектов и низким качеством воды. Наиболее напряженная экологическая ситуация сложилась в бассейнах рек Волги, Оби, Енисея, Амура, Северной Двины и Печоры, загрязнены также поверхностные воды бассейнов рек Дона, Кубани, Терека и рек бассейна Балтийского моря.

На территории Российской Федерации зафиксировано около 6 тыс. участков техногенного загрязнения подземных вод, в основном на территории Приволжского, Сибирского и Центрального федеральных округов. Большинство участков загрязнения подземных вод с 1 классом опасности загрязняющих веществ ("чрезвычайно опасный") выявляется в районах размещения крупных промышленных предприятий.

В целях повышения качества воды в водных объектах, восстановления водных экосистем и рекреационного потенциала водных объектов требуется решить следующие задачи:

- сокращение антропогенного воздействия на водные объекты и их водосборные территории;

- предотвращение деградации малых рек;

- охрана и предотвращение загрязнения подземных водных объектов.

Для сохранения водных экосистем и сокращения объемов сброса загрязненных сточных вод стационарными источниками необходима модернизация очистных сооружений с использованием новейших технологий очистки и оборудования.

Для восстановления и охраны, а также обустройства малых рек в качестве первоочередных мероприятий необходимо сократить антропогенное воздействие рассредоточенного (диффузного) стока, восстановить самоочищающую способность рек, реализовать комплекс мероприятий по экологической реабилитации малых рек в городах и сельских поселениях.

3. Негативное воздействие вод

Естественные колебания характеристик гидрологического режима водных объектов приводят к возникновению рисков негативного воздействия вод на население и объекты экономики.

Российская Федерация является страной умеренных гидрологических рисков (негативному воздействию вод подвержено менее 2,5 процента территории Российской Федерации), площадь паводкоопасных территорий составляет около 400 тыс. кв. км, из которых ежегодно затопляются до 50 тыс. кв. км. Затоплению подвержены отдельные территории 746 городов, в том числе более 40 крупных, тысячи населенных пунктов с населением около 4,6 млн. человек, хозяйственные объекты, более 7 млн. га сельскохозяйственных угодий.

Паводкоопасными районами являются Приморский и Хабаровский края, Сахалинская и Амурская области, Забайкалье, Средний и Южный Урал, низовья р. Волги, Северный Кавказ, Западная и Восточная Сибирь.

В течение последних нескольких лет ежегодный ущерб от наводнений составлял около 2 млрд. рублей в год. Основными причинами возникновения ущерба от наводнений являются застройка паводкоопасных территорий, в том числе нижних бьефов гидроузлов, недостаточная обеспеченность поселений и объектов экономики сооружениями инженерной защиты, а также несоответствующие современным требованиям заблаговременность и оправдываемость гидрологических прогнозов.

Серьезной проблемой является абразия берегов водохранилищ. В зонах опасного разрушения берегов в России находится 450 населенных пунктов. Основными последствиями разрушения берегов являются выведение из землепользования значительных площадей сельскохозяйственных и лесных угодий, развитие оползневой опасности на застроенных территориях.

Одним из наиболее распространенных проявлений негативного воздействия вод в Российской Федерации, характеризующимся значительным распространением, длительностью и масштабом наносимых экономических потерь, является подтопление селитебных территорий и массивов земель сельскохозяйственного освоения.

Основными причинами возникновения подтопления являются такие техногенные факторы, как повышение уровня грунтовых вод при создании

водохранилищ, утечка воды из технических и коммунально-бытовых сетей, отсутствие ливневой канализации в населенных пунктах, а также бесконтрольное нарушение ландшафта.

Риск наводнений и иного негативного воздействия вод будет сохраняться и усиливаться в будущем в связи с учащением опасных гидрологических явлений в новых климатических условиях и продолжающимся антропогенным освоением территорий, что требует реализации мероприятий по строительству сооружений инженерной защиты и использованию принципиально новых подходов в рамках решения задач по защите населения и объектов экономики.

III. Стратегические цели, приоритетные направления развития водохозяйственного комплекса

Развитие водохозяйственного комплекса Российской Федерации является одним из ключевых факторов обеспечения экономического благополучия и социальной стабильности, национальной безопасности страны и реализации конституционных прав граждан на благоприятную окружающую среду.

Направления развития водохозяйственного комплекса согласованы с направлениями инновационного социально ориентированного экономического развития Российской Федерации, отраженными в Концепции социально-экономического развития.

Систематизация указанных направлений с учетом анализа стратегий развития отраслей экономики и регионов, исследования взаимосвязей, а также современного состояния и проблем водохозяйственного комплекса позволяет определить стратегические цели развития водохозяйственного комплекса страны.

1. Гарантированное обеспечение водными ресурсами населения и отраслей экономики

Гарантированное обеспечение водными ресурсами предполагает приоритетное решение задач обеспечения населения Российской Федерации качественной питьевой водой, создание условий для гармоничного социально-экономического развития регионов, содействие инновациям, обеспечивающим ресурсосбережение,

формирование реальных предпосылок к реализации конкурентных преимуществ российского водоресурсного потенциала.

Обеспечение потребностей населения и отраслей экономики водными ресурсами будет осуществляться на основе комплексного (интегрированного) подхода к управлению использованием и охраной водных объектов, базирующегося на выявлении объективных ресурсных и экологических ограничений с учетом всех располагаемых ресурсов поверхностных и подземных вод в рамках речных бассейнов и их изменчивости, придании безусловного приоритета обеспечению питьевого и хозяйственно-бытового водоснабжения населения, открытости и вовлечению в процесс управления использованием и охраной водных объектов органов местного самоуправления, бассейновых советов, ассоциаций водопользователей и других общественных организаций.

Диапазон прогнозируемых значений потребности в водных ресурсах с учетом сценариев развития и темпов роста экономики, предусмотренных в Концепции социально-экономического развития, и влияния на экономику Российской Федерации последствий мирового экономического кризиса будет определяться реальными темпами роста промышленного, сельскохозяйственного производства, энергетики и к 2020 году с большой вероятностью составит 90 - 100 куб. км.

В целях максимально эффективного использования водоресурсного потенциала для обеспечения устойчивого экономического роста необходимо обеспечить скоординированное развитие отраслей экономики на основе учета водоресурсных ограничений и допустимой экологической нагрузки на водные объекты, а также комплексного управления использованием и охраной водных объектов.

Основным инструментом обеспечения комплексного использования водных объектов являются схемы комплексного использования и охраны водных объектов, разработку которых предполагается завершить к 2015 году. В первую очередь предусматривается разработать схемы комплексного использования и охраны водных объектов для тех бассейнов, которые имеют напряженный водохозяйственный баланс.

Приоритетными регионами размещения таких новых крупных водоемких производств, как металлургическая, химическая, целлюлозно-бумажная промышленность, являются Сибирский и Дальневосточный федеральные округа, имеющие наибольшую водообеспеченность. На территории Центрального,

Северо-Западного, Приволжского, Южного и Уральского федеральных округов развитие водоемких производств должно осуществляться преимущественно путем модернизации и расширения существующих промышленных мощностей с одновременным внедрением систем оборотного и повторно-последовательного водоснабжения, обеспечивающих рациональное использование имеющихся водных ресурсов, а также снижение антропогенной нагрузки на водные объекты.

Наращивание освоения гидроэнергетического потенциала предусматривается за счет строительства крупных гидроэлектростанций в составе промышленных кластеров в Сибири и на Дальнем Востоке. Дополнительное использование гидроэнергетического потенциала в европейской части России может обеспечить достройка Чебоксарского и Нижнекамского водохранилищ.

Приоритетным направлением развития гидроэнергетики на территории европейской части России будет являться строительство гидроаккумулирующих электростанций, средних и малых гидроэлектростанций, а также исследование и использование возможностей размещения генерирующих мощностей в составе действующих гидроузлов неэнергетического назначения.

Перспективными районами для развития орошаемого земледелия являются южные районы европейской части Российской Федерации, расположенные в бассейнах рек Волги и Дона, Кубани и других рек Северного Кавказа, а также территории юга Сибири и Приморского края. При этом расширение использования орошаемых земель в агропромышленном комплексе должно осуществляться в приоритетном порядке за счет восстановления и реконструкции ранее освоенных массивов орошения и систем водоподачи и сопровождаться внедрением современных водосберегающих мелиоративных технологий.

Перспективными направлениями развития рыбного хозяйства являются развитие прудового рыбоводства и аквакультуры. Наиболее благоприятным по климатическим условиям для развития прудового рыбоводства является Южный федеральный округ. Индустриальное и пастбищное рыбоводство возможно также развивать в Центральном федеральном округе, в южной части Уральского и Сибирского федеральных округов.

В связи с высоким рыбохозяйственным потенциалом низовьев р. Волги повышение продуктивности рыбного хозяйства будет являться одним из приоритетных направлений развития водохозяйственного комплекса на территории Волгоградской и Астраханской областей.

Повышение рациональности использования водных ресурсов

Гарантированное обеспечение потребности экономики в водных ресурсах требует безусловного повышения рациональности использования ресурсов, снижения водоемкости производства промышленной и сельскохозяйственной продукции, непроизводительных потерь воды.

Наибольшую актуальность это направление имеет для районов с напряженным водохозяйственным балансом, где сокращение масштабов вовлечения ограниченных водных ресурсов в экономический оборот позволяет сохранить устойчивость водных экосистем.

В результате сокращения общих объемов изъятия водных ресурсов и их использования в технологическом процессе пропорционально сокращаются объемы очистки сточных вод и количество загрязняющих веществ, поступающих в водные объекты. Сокращение и исключение потерь в водоподающих и распределительных сетях снижает риск развития таких опасных процессов, как подтопление селитебных территорий, загрязнение подземных вод.

Основным направлением повышения рациональности водопользования является экономическое стимулирование сокращения удельного водопотребления, непроизводительных потерь воды и внедрения водосберегающих технологий.

Ликвидация дефицита водных ресурсов

В районах Российской Федерации, где дефицит водных ресурсов сложился в силу объективных природных факторов и не может быть уменьшен за счет обеспечения рационализации и комплексности использования водных ресурсов, необходимо осуществить строительство водохранилищ питьевого назначения, реконструкцию существующих водохозяйственных систем с целью повышения их водоотдачи, а также строительство групповых водопроводов и ряд других мероприятий, направленных на повышение обеспеченности водными ресурсами.

Обеспечение населения Российской Федерации качественной питьевой водой

Решение задачи обеспечения населения качественной питьевой водой намечается осуществлять в рамках разрабатываемой государственной программы "Чистая вода", к основополагающим принципам которой необходимо отнести устранение причин несоответствия качества воды, подаваемой населению, гигиеническим нормативам, а также дифференциация подходов к выбору технологических схем водоснабжения населения крупных и средних городов, малых городов и сельских поселений.

Достижение гарантированного обеспечения водными ресурсами населения и объектов экономики будет способствовать сбалансированному пространственному развитию страны, поддержанию высокого уровня продовольственной, промышленной и энергетической безопасности.

2. Охрана и восстановление водных объектов

Охрана и восстановление водных объектов до состояния, обеспечивающего экологически благоприятные условия жизни населения, предполагают решение ряда задач по снижению антропогенной нагрузки на водные объекты, охране подземных вод от загрязнения, реабилитации водных объектов и ликвидации накопленного экологического вреда.

Для снижения антропогенной нагрузки на водные объекты необходимо реализовать систему взаимосвязанных мер, ключевой из которых является обеспечение практического правоприменения принципов экологического нормирования на основе нормативов допустимого воздействия на водные объекты, учитывающих региональные особенности, индивидуальные характеристики и цели использования водных объектов.

Важной составляющей комплекса мер по снижению антропогенной нагрузки на водные объекты является развитие технического регулирования в области очистки сточных вод.

Другим направлением снижения антропогенной нагрузки на водные объекты является экономическое стимулирование сокращения сбросов загрязняющих веществ в составе сточных вод.

Значительная доля загрязняющих веществ поступает в водные объекты с водосборов в составе рассредоточенного (диффузного) стока. В связи с этим необходима разработка методов оценки объемов и степени негативного влияния рассредоточенного (диффузного) стока с хозяйственно освоенных территорий.

Серьезным резервом снижения антропогенной нагрузки является также реализация мероприятий по ограничению трансграничного переноса загрязняющих веществ.

В местах проживания населения с неблагоприятной водноэкологической обстановкой необходимо восстановление водных объектов, в том числе малых рек, в целях ликвидации накопленного экологического вреда, а также осуществление мер по защите от техногенного загрязнения подземных вод.

В результате осуществления указанных мер будут достигнуты высокие стандарты жизни населения посредством улучшения качества окружающей среды и экологических условий. Улучшение качества воды в водных объектах является важнейшим условием обеспечения санитарно-эпидемиологической безопасности населения, комфортных условий проживания будущих поколений жителей Российской Федерации, сохранения здоровья нации, а также сохранения естественной среды обитания водных биологических ресурсов.

3. Обеспечение защищенности от негативного воздействия вод

Обеспечение защищенности населения и объектов экономики от наводнений и иного негативного воздействия вод включает в себя снижение рисков и минимизацию ущербов от негативного воздействия вод, обеспечение надежности гидротехнических сооружений, регулирование и регламентацию хозяйственного использования территорий, подверженных периодическому затоплению и воздействию других опасных гидрологических явлений, развитие технологий мониторинга, в том числе прогнозирования и предупреждения опасных гидрологических явлений.

Современные методы снижения ущерба от опасных гидрологических явлений, включая наводнения, требуют перехода от стратегии индивидуальной защиты объектов к комплексной системе мер, предусматривающей оценку и управление всеми рисками на основе сравнительной технико-экономической оценки вариантов защитных мероприятий и планировочных решений.

Реализация комплекса мер, направленных на повышение защищенности населения и объектов экономики от опасных гидрологических явлений, является необходимым элементом обеспечения стабильного экономического развития Российской Федерации, безопасности жизнедеятельности граждан и создания комфортных условий проживания.

Достижение указанных стратегических целей позволит Российской Федерации занять лидирующие позиции при решении вопросов использования, охраны и управления водными ресурсами посредством развития научно-технического, производственно-технологического потенциала, увеличения объемов экспорта инновационных технологических решений в области водного хозяйства, современного оборудования, знаний, опыта создания и управления современными водохозяйственными системами.

IV. Мероприятия и механизм реализации Стратегии

Система мероприятий настоящей Стратегии сформирована в соответствии с целями и задачами ее реализации и состоит из мероприятий, направленных на достижение стратегических целей, и мероприятий по обеспечению эффективной реализации положений настоящей Стратегии, включая совершенствование системы государственного управления использованием и охраной водных объектов, в том числе в сфере международного сотрудничества, развитие системы государственного мониторинга водных объектов, научно-техническое и кадровое обеспечение водохозяйственного комплекса, просвещение и воспитание населения в области рационального использования и охраны водных объектов.

1. Гарантированное обеспечение водными ресурсами населения и отраслей экономики

Повышение рациональности водопользования достигается снижением потерь воды при транспортировке, сокращением удельного потребления воды в технологических процессах, на хозяйственно-бытовые нужды.

Сокращение потерь воды в водопроводящих элементах водохозяйственных систем жилищно-коммунального хозяйства и агропромышленного комплекса требует реконструкции и модернизации систем водоподачи, восстановления

и устройства облицовки каналов, реконструкции оросительных сетей, внедрения современных водосберегающих технологий и оборудования.

Снижение удельного потребления водных ресурсов в технологических процессах достигается расширением использования систем оборотного и повторно-последовательного водоснабжения, внедрением водосберегающих технологий в промышленности и сельском хозяйстве.

В этих целях необходимо:

установить прогрессивную шкалу платы за изъятие водных ресурсов сверх установленных норм водопотребления;

ввести льготные ставки платы за изъятие водных ресурсов в целях функционирования систем оборотного и повторно-последовательного водоснабжения;

обеспечить льготное кредитование отдельных мероприятий по строительству, реконструкции и модернизации систем оборотного и повторно-последовательного водоснабжения, оросительных систем и внедрению инновационных маловодных технологий на условиях сниженных процентных ставок за кредит с использованием механизмов субсидирования и предоставлением частичной или полной компенсации процентной ставки банковского кредита и части его стоимости за счет бюджетных средств при условии, что кредиты привлекаются на приобретение современных технологий и технических средств;

обеспечить на основе новейших технологических решений реконструкцию и модернизацию находящихся в государственной собственности трактов водоподдачи в целях снижения потерь воды;

реализовать комплекс экономических и административных мер, в том числе по дифференциации водного налога и ставок платы за забор (изъятие) водных ресурсов, стимулированию приборного учета водных ресурсов и пропаганде необходимости оборудования жилого фонда счетчиками воды, обеспечить оборудование системами учета воды вводимых объектов капитального строительства;

включить забор (изъятие) водных ресурсов для орошения земель сельскохозяйственного назначения в перечень видов платного водопользования с применением экономически обоснованных ставок платы в целях стимулирования сокращения потерь воды в агропромышленном комплексе.

Реализация мероприятий по повышению рациональности использования водных ресурсов позволит обеспечить снижение водоемкости экономики Российской Федерации и повышение национальной конкурентоспособности.

Повышение эффективности использования водных ресурсов водохранилищ и водохозяйственных систем будет способствовать адаптации водохозяйственного комплекса к функционированию в наиболее неблагоприятных условиях - в периоды затяжного маловодья.

Ликвидация дефицита водных ресурсов

В регионах, испытывающих дефицит водных ресурсов, должны быть осуществлены строительство и реконструкция гидроузлов для создания дополнительных регулирующих емкостей водохранилищ и увеличения водоотдачи, реконструкция водохозяйственных систем, проведение поисковых работ, постановка на государственный учет и вовлечение в хозяйственный оборот запасов пресных подземных вод, строительство групповых водопроводов и другие меры по развитию водохозяйственного комплекса. В частности, необходимо осуществить строительство водохранилища на р. Иртыш (Омская область) и водохранилища в балке Шурдере (Республика Дагестан), реконструкцию Большого Ставропольского канала, модернизацию водохозяйственного комплекса в низовьях р. Волги в Астраханской и Волгоградской областях, строительство Южной трансрегиональной водной системы на территории Ставропольского края, Республики Калмыкия, Волгоградской и Астраханской областей.

Устранение дефицита водных ресурсов предполагается осуществить на основе проектных решений, основанных на параметрах водопользования, установленных схемами комплексного использования и охраны водных объектов и водохозяйственными балансами.

Реализация указанных мероприятий создаст надежную основу для обеспечения социально-экономического развития вододефицитных регионов.

Обеспечение населения качественной питьевой водой

Для обеспечения населения качественной питьевой водой в разрабатываемой государственной программе "Чистая вода" должен быть предусмотрен комплекс

взаимовязанных мероприятий, осуществляемых органами государственной власти и органами местного самоуправления, организациями промышленности, финансового сектора, научными организациями и направленными на бесперебойное обеспечение населения страны чистой водой.

В частности, программа должна предусматривать создание эффективной системы управления сектором водоснабжения и водоотведения, формирование социально ориентированной бизнес-среды и конкурентного рынка услуг по водоснабжению, ускоренное развитие инновационно-технологического потенциала, улучшение качества питьевого водоснабжения территорий на основе новых технологических решений.

Учитывая высокую капиталоемкость сектора водоснабжения и водоотведения, а также длительные сроки окупаемости инвестиционных проектов, развитие систем водоснабжения и водоотведения в средних и мелких населенных пунктах и сельской местности будет обеспечиваться с помощью государственных инвестиций в форме софинансирования региональных программ.

Программой должны предусматриваться также меры по нормативно-правовому обеспечению в области снабжения населения чистой питьевой водой, прежде всего в части установления требований к качеству питьевой воды, технологическим системам и производственным процессам, информационно-аналитическому сопровождению и мониторингу реализации программы, пропаганде и информированию населения о достигнутых результатах.

2. Охрана и восстановление водных объектов

Улучшение экологического состояния водных объектов возможно при реализации мер по снижению антропогенной нагрузки на водные объекты и их водосборы, восстановлению водных объектов и ликвидации накопленного экологического ущерба, а также мер по охране от загрязнения подземных вод.

Основными направлениями действий, обеспечивающими снижение антропогенной нагрузки на водные объекты, являются сокращение поступления в водные объекты загрязняющих веществ в составе сточных вод путем строительства и реконструкции очистных сооружений на предприятиях промышленности и жилищно-коммунального хозяйства, организация и очистка поверхностного стока с селитебных территорий и промышленных площадок,

обустройство зон санитарной охраны источников питьевого и хозяйственно-бытового водоснабжения и водоохраных зон водных объектов, осуществление противоэрозионных мероприятий на землях сельскохозяйственного назначения.

Для снижения антропогенной нагрузки на водные объекты необходимо реализовать следующие меры:

внедрить систему нормирования, основанную на нормативах допустимых воздействий на водные объекты, учитывающих региональные природные особенности формирования качества водных ресурсов, цели преимущественного использования водных объектов, текущую совокупную антропогенную нагрузку, включая изъятие из русел нерудных строительных материалов;

стимулировать сокращение антропогенной нагрузки на водные объекты путем введения прогрессивной шкалы платы за негативное воздействие на водные объекты в отношении сверхнормативного сброса загрязняющих веществ в составе сточных вод;

внедрить механизм зачета (возврата) части платежей за негативное воздействие на водные объекты при инвестировании водопользователем средств в строительство, реконструкцию, техническое перевооружение комплексов очистных сооружений на основе технологий, обеспечивающих нормативную очистку сточных вод;

обеспечить льготное кредитование мероприятий по строительству, реконструкции и модернизации сооружений очистки сточных вод с внедрением инновационных технологий на условиях сниженных (субсидирование) процентных ставок за кредит;

вести механизм софинансирования пилотных проектов, отбираемых на конкурсной основе, региональных и муниципальных программ по очистке сточных вод ливневой канализации городов;

осуществить обустройство зон санитарной охраны водных объектов - источников питьевого и хозяйственно-бытового водоснабжения, включая подземные, и обеспечение соблюдения режима соответствующих зон санитарной охраны;

регламентировать хозяйственное использование территорий водоохраных зон и прибрежных защитных полос водных объектов в целях предотвращения их загрязнения, засорения и истощения, а также сохранения среды обитания водных биологических ресурсов;

повысить защищенность подземных вод от техногенных загрязнений путем разработки требований к осуществлению использования земельных участков в границах площадей залегания месторождений подземных вод, которые могут быть использованы для целей централизованного питьевого и хозяйственно-бытового водоснабжения, обеспечения эксплуатационной надежности водозаборов подземных вод, и ликвидации бесхозных гидрогеологических скважин, усиления ответственности собственников скважин за соблюдение режимов эксплуатации и охраны подземных вод;

сформировать и обеспечить реализацию программ восстановления водных объектов (включая малые реки) в регионах с неблагоприятной водохозяйственной и экологической обстановкой, программ ликвидации накопленного экологического вреда, основанных на применении современных подходов и технологий реабилитации водных объектов, утративших способность к самоочищению.

3. Обеспечение защищенности от негативного воздействия вод

Обеспечение защищенности населения и объектов экономики от наводнений и иного негативного воздействия вод и снижение ущерба от них достигается реализацией мер, направленных на формирование эффективных систем предупреждения и защиты от наводнений в границах речных бассейнов.

Для обеспечения защищенности от негативного воздействия вод необходимо:

сформировать информационно-прогностические системы, интегрированные с подсистемами гидрометеорологического мониторинга, прогнозов и оповещения, обеспечивающие принятие ситуационных решений по регулированию режимов водохранилищ, управлению инженерными сооружениями и иных мер, направленных на предупреждение и смягчение последствий наводнений. Создание таких систем потребует модернизации системы гидрометеорологических наблюдений, технического перевооружения и совершенствования методов оперативного прогнозирования опасных гидрологических явлений, создания автоматизированных систем мониторинга на реках с быстроразвивающимися паводками и реках, протекающих по территориям с большой плотностью населения. Эффективность систем достигается путем сопряжения с единой информационно-аналитической системой водохозяйственного комплекса Российской Федерации,

а также информационными системами единой государственной системы предупреждения и ликвидации чрезвычайных ситуаций;

регламентировать хозяйственную деятельность на территориях, подверженных периодическому затоплению, в том числе расположенных в нижних бьефах гидроузлов, предусматривая законодательное определение паводкоопасных территорий как территорий с особыми условиями их использования для осуществления градостроительной деятельности, установление порядка их зонирования и формирование системы ограничений на ведение хозяйственной деятельности;

стимулировать добровольное страхование имущества граждан, проживающих на паводкоопасных территориях, что обеспечит оптимизацию бюджетных расходов, связанных с компенсацией ущербов от негативного воздействия вод;

оптимизировать разграничение полномочий органов государственной власти путем передачи органам государственной власти субъектов Российской Федерации осуществления полномочий Российской Федерации по организации дноуглубительных, русловыпрямительных и иных работ, связанных с предупреждением негативного воздействия вод, в отношении водных объектов, расположенных на территории соответствующего субъекта;

обеспечить целевую государственную поддержку строительства объектов собственности субъектов Российской Федерации и муниципальных образований для обеспечения инженерной защиты от негативного воздействия вод (дамб обвалования, систем дренажа, берегоукрепительных и иных сооружений) при отсутствии таких альтернативных экономически обоснованных вариантов, как переселение, вынос объектов, трансформация сельхозугодий и других. Условием софинансирования строительства указанных объектов является наличие принятых субъектами Российской Федерации и муниципальными образованиями согласованных планов и программ по обеспечению безопасности гидротехнических сооружений;

повысить эксплуатационную надежность и безопасность гидротехнических сооружений, находящихся в собственности субъектов Российской Федерации, муниципальных образований, и бесхозяйных гидротехнических сооружений за счет субсидий федерального бюджета на капитальный ремонт и реконструкцию гидротехнических сооружений. Приоритетом является обеспечение

финансирования капитального ремонта и реконструкции потенциально опасных гидротехнических сооружений, находящихся в аварийном состоянии;

стимулировать сокращение количества бесхозных гидротехнических сооружений путем предоставления хозяйствующим субъектам прав обособленного пользования водным объектом, образованным вследствие создания гидротехнического сооружения.

4. Совершенствование государственного управления в области использования и охраны водных объектов

Основными направлениями совершенствования государственного управления в области использования и охраны водных объектов являются развитие принципов интегрированного управления водными ресурсами, механизмов обеспечения сбалансированного развития водохозяйственного комплекса Российской Федерации, усиление роли Российской Федерации в решении глобальных проблем в области использования и охраны водных ресурсов.

Формирование инструментария государственного управления использованием и охраной водных объектов, включая разработку схем комплексного использования и охраны водных объектов, нормативов допустимого воздействия на водные объекты, учитывающих региональные особенности и индивидуальные характеристики водных объектов, а также разработку новых и актуализацию действующих правил использования водохранилищ с учетом изменений их морфометрических характеристик, параметров притока, состава и потребностей пользователей водохозяйственного комплекса, обеспечит переход к интегрированному управлению водными ресурсами в границах речных бассейнов.

Совершенствование механизмов, предусматривающих согласование с органами государственного управления использованием и охраной водных объектов размещения водохозяйственных объектов, ведения работ на водных объектах и в их водоохраных зонах, а также принятие решений о строительстве крупных водохозяйственных систем, водохранилищ комплексного назначения на основе оценки эффективности реализации проектов, учитывающей долгосрочные экономические, социальные и экологические аспекты, обеспечит сбалансированное развитие водохозяйственного комплекса.

Совершенствование механизмов координации и взаимодействия органов государственной власти, местного самоуправления и водопользователей осуществляется путем:

позапного изменения статуса бассейновых советов как координирующих органов на органы, принимающие практические управленческие решения по вопросам реализации государственной политики в рамках бассейнового округа, оптимизации водохозяйственной и водоохранной деятельности;

повышения эффективности реализации отдельных полномочий Российской Федерации в области водных отношений уполномоченными органами субъектов Российской Федерации путем совершенствования системы оценки эффективности исполнения соответствующих полномочий, введения критериев распределения между субъектами Российской Федерации субвенций из федерального бюджета, учитывающих эффективность осуществления отдельных полномочий Российской Федерации в области водных отношений;

совершенствования деятельности межведомственных оперативных групп по регулированию режимов использования водных ресурсов крупных водохозяйственных систем, водохранилищ комплексного назначения и их каскадов;

формирования единой информационно-аналитической системы управления водохозяйственным комплексом, включающей центры ситуационного управления по бассейновым округам.

Реализация системы мер, направленных на усиление роли Российской Федерации в решении глобальных проблем в области использования и охраны водных ресурсов, включает в себя:

активизацию участия Российской Федерации в деятельности международных организаций, занимающихся проблемами водопользования, в том числе Шанхайской организации сотрудничества, Евразийского экономического сообщества и Содружества Независимых Государств, а также в решении водохозяйственных проблем в Центральной Азии;

развитие международного сотрудничества в области совместного использования и охраны трансграничных водных объектов;

поддержку проектов по созданию водохозяйственных объектов в государствах с дефицитом водных ресурсов путем предоставления целевых займов и грантов, консультаций ведущих специалистов в области гидрологии, гидрогеологии,

гидроэнергетики, реализации программ технической поддержки и проведения научных исследований;

обеспечение государственной поддержки продвижения российских производителей на международных рынках водохозяйственных услуг.

В целях оптимизации и повышения результативности бюджетных расходов необходимо осуществить формирование и реализацию долгосрочной целевой программы в области использования и охраны водных объектов, направленной на системное решение проблем сохранения и восстановления водных объектов как системообразующего элемента окружающей среды, внедрение современных технологий, направленных на рациональное использование водных ресурсов, строительство новых регулирующих мощностей, объектов инженерной защиты, обеспечение эксплуатационной надежности и безопасности гидротехнических сооружений.

V. Ожидаемые результаты реализации Стратегии

Реализация настоящей Стратегии будет способствовать сбалансированному социально-экономическому развитию страны, поддержанию высокого уровня продовольственной, промышленной и энергетической безопасности и реализации конституционных прав граждан на благоприятную окружающую среду.

Мероприятия по снижению антропогенного воздействия на водные объекты позволят достичь высоких экологических стандартов жизни населения, сохранения здоровья граждан, улучшить состояние водных экосистем как необходимого фактора для восстановления видового разнообразия и обеспечения условий для воспроизводства водных биоресурсов.

Реализация мероприятий, направленных на рационализацию и комплексное использование водных ресурсов, позволит добиться снижения водоемкости экономики, гарантировать питьевое и хозяйственно-бытовое водоснабжение населения и создать надежные условия развития промышленности, энергетики, водного транспорта и сельского хозяйства за счет эффективного использования водоресурсного потенциала страны.

Мероприятия по снижению негативного воздействия вод и обеспечению эксплуатационной надежности гидротехнических сооружений обеспечат защищенность населения, проживающего на территориях, подверженных

воздействию опасных гидрологических явлений, и устойчивое функционирование соответствующих объектов экономики.

Совершенствование государственного управления, развитие науки и образования позволят совершить качественный прорыв в сфере разработки новейших технологий, сформировать научно-технический и кадровый потенциал, существенно расширить область знаний и представлений о гидрологических явлениях и процессах, изучить и реализовать новейшие подходы к управлению использованием и охраной водных объектов, укрепить базу международного сотрудничества в области водопользования.

Для оценки успешности реализации настоящей Стратегии сформирована система показателей, предназначенных для контроля степени достижения стратегических целей на промежуточных этапах, а также оценки эффективности реализации отдельных механизмов и конкретных мероприятий.

Пříloha č. 2 – Glosář

A

абразия – abraze

- абразия берегов – břehová abraze

агропромышленный комплекс – zemědělsko-průmyslový komplex

Б

баланс – bilance

- водохозяйственный баланс – vodohospodářská bilance

бассейновый округ – okruh povodí

бассейновый совет – rada povodí

бьеф – zdrž

- нижний бьеф гидроузла – spodní zdrž velké vodní nádrže

бюджет – rozpočet

В

валовой внутренний продукт, ВВП – hrubý domácí produkt, HDP

вещество – látka

- загрязняющие вещества – znečišťující látky
- токсичные вещества – toxické látky

власть – moc

- государственная власть – státní moc
- исполнительная власть – výkonná moc

внутрибассейновое перераспределение стока – přesun vody v rámci povodí

вода – voda

- грунтовая вода – spodní voda
- загрязнённая вода – znečištěná voda
- качественная вода – kvalitní voda
- питьевая вода – pitná voda
- подземная вода – podzemní voda
- пресная вода – sladká voda

водная растительность – hydrofyty

водные ресурсы – vodní zdroje

- возобновляемые водные ресурсы – obnovitelné vodní zdroje
- забор водных ресурсов – odběr vodních zdrojů

водный объект – vodní plocha

- восстановление водных объектов – obnova vodních ploch
- подземные водные объекты – podzemní vodní plochy
- сохранение водных объектов – zachování vodních ploch
- трансграничный водный объект – přeshraniční vodní plocha

водефицитный регион – region s nedostatkem vody

водоемкость – náročnost na vodu, spotřeba vody

- водоемкие технологии – technologie s velkou spotřebou vody
- водоемкое производство – odvětví průmyslu s velkou spotřebou vody

водозаборное сооружение – jímací objekt

водоотведение – odvod vody (do kanalizace)

водоохранная зона – ochranné pásmo vodního zdroje

водоподача – zásobování vodou

водопользование – užívání vody

водопотребление – užívání/spotřeba vody

водопровод – vodovod

- групповой водопровод – skupinový vodovod

водосберегающие технологии – technologie šetrné ke spotřebě vody

водосбор – povodí

водоснабжение – zásobování vodou

- централизованное водоснабжение – centralizované zásobování vodou
- хозяйственно-бытовое водоснабжение – zásobování užitkovou vodou

водохозяйственный комплекс – vodní hospodářství

водохранилище – vodní nádrž

- Нижнекамское водохранилище – Dolnokamská přehradní nádrž
- Чебоксарское водохранилище – Čeboksarská přehradní nádrž

Г

гидроаккумулирующая электростанция – přečerpávací vodní elektrárna

гидрогеология – hydrogeologie

гидрология – hydrologie

гидротехническое сооружение – vodní dílo

гидроэлектростанция – vodní elektrárna

- малая гидроэлектростанция – malá vodní elektrárna
- средняя гидроэлектростанция – střední vodní elektrárna

гидроэнергетика – vodní energie

государственное управление – státní správa

грант – grant

Д

Дальневосточный федеральный округ – Dálněvýchodní federální okruh

дамба – hráz

дефицит – nedostatek

- дефицит водных ресурсов – nedostatek vodních zdrojů

донные отложения – sedimenty

Е

Евразийское экономическое сообщество – Euroasijské hospodářské společenství

Ж

Жилищно-коммунальное хозяйство – Bytové a komunální hospodářství

З

загрязнение – znečištění

- трансграничное загрязнение – přeshraniční znečištění
- антропогенное загрязнение – antropogenní znečištění
- техногенное загрязнение – průmyslové znečištění

загрязняющие вещества – znečišťující látky

займ – půjčka

запасы – zásoby

- запасы подземных вод – zásoby podzemních vod

засорение – zanesení

затопление – zatopení, zaplavení

И

инвестиция – investice

исполнительная власть – výkonná moc

- органы исполнительной власти – orgány výkonné moci

источник – zdroj

- поверхностный источник – povrchový zdroj

К

кадровый потенциал – personální kapacita

канализация – kanalizace

- ливневая канализация – dešťová kanalizace

каскад – kaskáda

- Волжско-Камский каскад – Volžsko-Kamská kaskáda

конкурентоспособность – konkurenceschopnost

М

маловодный период – období sucha

мелиоративные системы – zavlažovací systémy

мероприятие – opatření

- защитное мероприятие – ochranné opatření
- комплекс мероприятий – soubor opatření
- первоочередное мероприятие – primární opatření
- противоэрозионное мероприятие – protierozní opatření
- реализация мероприятий – provádění opatření
- система мероприятий – systém opatření

Минпромторг России – Ministerstvo průmyslu a obchodu Ruska

Минрегион России – Ministerstvo pro místní rozvoj Ruska

Минсельхоз России – Ministerstvo zemědělství Ruska

Минтранс России – Ministerstvo dopravy Ruska

Минэкономразвития России – Ministerstvo pro hospodářský rozvoj Ruska

Минэнерго России – Ministerstvo energetiky Ruska

мониторинг – monitoring, monitorování, pozorování

- гидрометеорологический мониторинг – hydrometeorologické pozorování
- технологии мониторинга – monitorovací technologie

Н

население – obyvatelstvo, zalidnění

- водоснабжение населения – zásobování obyvatelstva vodou
- защищённость населения – ochrana obyvatelstva
- потребности населения – potřeby obyvatelstva
- плотность населения – hustota zalidnění

низовье реки – dolní tok řeky

О

область – oblast

- Омская область – Omská oblast
- Волгоградская область – Volgogradská oblast

облицовка каналов – zpevnění vodních kanálů

объект – objekt, stavba, subjekt

- объект инженерной защиты – stavba inženýrské ochrany
- объект экономики – ekonomický subjekt

- хозяйственный объект – hospodářský objekt

окупаемость – rentabilita, návratnost

- окупаемость инвестиционных проектов – návratnost investičních projektů

оползневая опасность – nebezpečí sesuvů

орошаемое земледелие – zavlažování v zemědělství

орошение – zavlažování

отрасль – odvětví

- отрасль экономики – hospodářské odvětví

очистное сооружение – čistička odpadních vod

П

паводок – povodeň

первооружение – modernizace

- техническое перевооружение – technická modernizace

переселение – přesídlení

период маловодья – období sucha

показатель – ukazatel

- микробиологические показатели – mikrobiologické ukazatele

полезный объём – užitný objem

полномочие – pravomoc

потенциал – potenciál

- гидроэнергетический потенциал – hydroenergetický potenciál

Приволжский федеральный округ – Povolžský federální okruh

Приморский край – Přímořský kraj

прогноз – předpověď

- гидрологический прогноз – hydrologická předpověď
- заблаговременность прогноза – včasnost předpovědi
- оправдываемость прогноза – úspěšnost předpovědi

производственный потенциал – výrobní kapacita

производство – výroba

- химическое производство – chemická výroba
- металлургическое производство – hutní výroba
- водоемкое производство – výroba s velkou spotřebou vody

промышленность – průmysl

- добывающая промышленность – těžební průmysl
- обрабатывающая промышленность – zpracovávací průmysl
- угольная промышленность – těžební průmysl

пруд – rybník

P

развитие – rozvoj

- социально-экономическое развитие – socio-ekonomický rozvoj

распоряжение – nařízení

- распоряжение Правительства – nařízení vlády

расходы – výdaje, náklady

- бюджетные расходы – rozpočtové výdaje

режим – režim

- гидрологический режим – hydrologický režim

река – řeka

- бассейн реки – povodí řeky

- река Волга – Volha
- река Дон – Don
- река Иртыш – řeka Irtyš
- река Кубань – řeka Kubáň
- река Терек – řeka Těrek

Республика Дагестан – Dagestánská republika

Республика Калмыкия – Kalmucká republika

ресурсосбережение – úspora zdrojů

речной сток – vodní tok

рыбное хозяйство – rybářství

рыбоводство – chov ryb

- индустриальное рыбоводство – intenzivní chov ryb
- пастбищное рыбоводство – extenzivní chov ryb

рынок – trh

- международный рынок – mezinárodní trh

C

самоочищение – samočištění

- способность к самоочищению – samočisticí schopnost

самоуправление – samospráva

- местное самоуправление – místní samospráva

сброс – vypouštění

- сброс загрязняющих веществ – vypouštění znečišťujících látek

Северо-Западный федеральный округ – Severozápadní federální okruh

сельское хозяйство – zemědělství

сельскохозяйственное угодье – zemědělská půda

Сибирский федеральный округ – Sibiřský federální okruh

скважина – vrt

- гидрологическая скважина – hydrologický vrt

совет – rada

- бассейновый совет – rada povodí

Содружество Независимых Государств – Společenství nezávislých států

софинансирование – spolufinancování

- софинансирование региональных программ – spolufinancování regionálních programů

среда – prostředí

- окружающая среда – životní prostředí

ставка платы – sazba poplatků

сток – tok, odtok

- водный сток – vodní tok
- рассредоточенный сток – rozptýlený odtok

сточная вода – odpadní voda

- загрязненная сточная вода – znečištěná spodní voda

страхование – pojištění

- страхование имущества граждан – pojištění majetku občanů

Т

территория – území

- водосборная территория – povodí
- застроенная территория – zastavěné území

- паводкоопасная территория – záplavové území
- селитебная территория - sídliště

технологии – technologie

- водосберегающие технологии – technologie šetřící vodou
- инновационные технологии – inovační technologie
- технологии производства – výrobní technologie

У

удельное водопотребление – specifická spotřeba vody

Уральский федеральный округ – Uralský federální okruh

Ф

фактор – faktor

- техногенный фактор – antropogenní faktor

Ц

Центральная Азия – Střední Asie

Центральный федеральный округ – Centrální federální okruh

Шанхайская организация сотрудничества – Šanghajská organizace pro spolupráci

Э

экологический вред – ekologická újma

экономика – ekonomika, hospodářství

экономические механизмы – ekonomické nástroje

экономическое стимулирование – investiční pobídka

экосистема – ekosystém

энергетика – energetika

- тепловая энергетика – uhelná energetika
- атомная энергетика – jaderná energetika

Ю

Южный федеральный округ – Jižní federální okruh

Я

явление – jev

- гидрологическое явление – hydrologický jev
- опасное явление – nebezpečný jev